

ŞCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ

Facultatea de Ştiinţe Economice şi Administrarea Afacerilor

Camelia NEGRI (UNGUREANU)

**Analiza procesului de alocare a resurselor
financiare publice din perspectiva teoriei
opţiunii publice**

**Analyzing the allocation process of public
financial resources from a public choice
approach**

REZUMAT

Conducător ştiinţific

Prof.dr. Gheorghişa DINCĂ

BRAŞOV, 2024

CUPRINS

MULȚUMIRI.....	3
CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT.....	4
TEMA TEZEI DE DOCTORAT ȘI DOMENIUL ÎN CARE SE ÎNCADREAZĂ.....	7
OBIECTIVELE TEZEI DE DOCTORAT ȘI METODOLOGIA DE CERCETARE.....	10
STRUCTURA TEZEI DE DOCTORAT	13
REZULTATELE TEZEI DE DOCTORAT.....	16
CONCLUZII. CONTRIBUȚII PERSONALE. DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE	29
LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE.....	35
BIBLIOGRAFIE	36

MULȚUMIRI

Această lucrare nu ar fi putut fi finalizată fără suportul, susținerea și încurajarea constantă primită pe parcursul acestor trei ani, atât în plan profesional, cât și pe plan personal. Mulțumiri nemărginite sunt aduse în primul rând doamnei **Prof. univ. dr. Gheorghiza Dincă**, pentru coordonarea și susținerea parcursului academic din cadrul ultimilor ani, precum și pentru răbdarea, căldura și încrederea oferită constant, contribuind astfel la evoluția profesională și personală, la dezvoltarea pasiunii pentru cercetare, precum și la dorința constantă de evoluție și autodepășire.

Recunoștința și respectul meu sunt adresate și comisiei de îndrumare, doamnei **Prof. univ. dr. Monica Răileanu Szeleş**, doamnei **Prof. univ. dr. Mirela Camelia Baba**, doamnei **Conf. univ. dr. Letiția Maria Andronic** și domnului **Conf. univ. dr. Narcis Eduard Mitu**, pentru feedbackurile valoroase cu privire la îmbunătățirea conținutului și structurii lucrării. Exprim pe această cale mulțumiri și domnului profesor **Prof. univ. dr. Marius Sorin Dincă** pentru susținerea și încurajarea oferită pe parcursul stagiului doctoral, precum și pentru îndrumarea privind aprofundarea conceptelor de finanțe, mulțumiri fiind adresate de asemenea **întregului colectiv al departamentului de Finanțe, Contabilitate și Teorie Economică**. De asemenea, o reală recunoștință revine **întregului colectiv al Școlii Doctorale Interdisciplinare și Universității Transilvania**, pentru suportul oferit în cadrul activității de cercetare.

De asemenea, exprim pe această cale mulțumiri tuturor dascălilor și profesorilor ce mi-au insuflat pasiunea pentru cunoaștere și m-au susținut în demersurile academice.

Nu în ultimul rând, recunoștință și mulțumiri sunt adresate părinților, familiei, prietenilor și soțului meu, pentru susținerea necondiționată în parcursul educațional.

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

LISTA NOTAȚIILOR.....	6
LISTA ABREVIERILOR.....	7
LISTA TABELELOR	9
LISTA FIGURILOR	11
REZUMAT	12
ABSTRACT	14
INTRODUCERE.....	16
CAPITOLUL 1. Teoria opțiunii publice și aportul acesteia în sfera finanțelor publice.....	24
1.1. Introducere.....	24
1.2. Curentul de gândire neoliberal	25
1.2.1. Scurt istoric al curentului de gândire neoliberal	25
1.2.2. Principalele școli de gândire neoliberale.....	26
1.2.3. Școala din Virginia – școala de gândire public choice	27
1.2.4. Neoliberalismul și crizele economice traversate.....	28
1.3. Public choice - concepte definitorii și caracteristice	29
1.3.1. Alegerea individuală versus alegerea colectivă	30
1.3.2. Democrația și sistemul de vot în accepțiunea public choice.....	31
1.3.3. Logrolling, rent seeking și corupția la nivel înalt.....	32
1.3.4. Birocrația	33
1.4. Teoria public choice – este aceasta încă relevantă?	34
1.5. Analiza bibliometrică a teoriei public choice	37
1.6. Concluzii și opinii personale.....	40
CAPITOLUL 2. Sustenabilitatea finanțelor publice în statele UE în contextul crizelor actuale, provocate de pandemia Covid-19 și războiul din Ucraina	42
2.1. Introducere.....	42
2.2. Literatura de specialitate	43
2.3. Date și metodologie	47
2.3.1. Baza de date	47
2.3.2. Metodologia utilizată	52
2.4. Rezultate	53
2.5. Discuții.....	65
2.6. Concluzii.....	68
CAPITOLUL 3. Analiza ineficienței sistemului public (eșecului guvernamental) în perspectiva public choice	71
3.1. Introducere.....	71
3.2. Conceptul de eficiență în sfera finanțelor publice.....	72
3.3. Metode de analiză și măsurare a eficienței publice.....	74
3.4. Eficiența sectorului public în accepțiunea public choice.....	76
3.5. Eficiența în cadrul contextului economic actual	77
3.6. Buna guvernare ca motor al eficienței sectorului public în Uniunea Europeană.....	81

3.6.1.	Introducere.....	81
3.6.2.	Literatura de specialitate	82
3.6.3.	Date și metodologie	86
3.6.4.	Rezultate	93
3.6.5.	Discuții.....	99
3.6.6.	Concluzii.....	103
CAPITOLUL 4. Impactul corupției, comportamentului de rent seeking și a calității guvernantei ca elemente vizate de teoria public choice, asupra procesului de alocare a resurselor financiare publice.....		105
4.1.	Introducere.....	105
4.2.	Literatura de specialitate	106
4.3.	Date și metodologie	111
4.4.	Rezultate	120
4.5.	Discuții.....	124
4.6.	Concluzii.....	128
CAPITOLUL 5. Cercetare empirică cu privire la nivelul optim de intervenție a statului în economie în vederea asigurării eficienței publice și dezvoltării sustenabile.....		131
5.1.	Introducere.....	131
5.2.	Literatura de specialitate	133
5.3.	Date și metodologie	138
5.4.	Rezultate	144
5.4.1.	Rezultatele analizei cluster	144
5.4.2.	Rezultatele ipotezei Armey Curve pentru fiecare cluster determinat.....	148
5.5.	Discuții.....	153
5.6.	Concluzii.....	158
CAPITOLUL 6. Efectele impozitării progresive, ca element dezbătut al teoriei public choice, asupra bunăstării economice colective și asupra bunăstării individuale		161
6.1.	Introducere.....	161
6.2.	Literatura de specialitate	162
6.3.	Date și metodologie	165
6.3.1.	Analiza de regresie.....	165
6.3.2.	Simularea impozitării progresive în România	170
6.4.	Rezultate	172
6.4.1.	Rezultatele analizelor de regresie	172
6.4.2.	Rezultatele simulărilor Euromod.....	179
6.5.	Discuții.....	184
6.6.	Concluzii.....	188
CONCLUZII.....		191
BIBLIOGRAFIE.....		197
ANEXE		230
Anexa 1. - Aferență Capitolului 2		230
Anexa 2. - Aferență Capitolului 3.....		241
Anexa 3. - Aferență Capitolului 4.....		246

Anexa 3.1. Model SEM aferent ipotezei H1 (Corruption-> Public sector performance)	246
Anexa 3.2. Model SEM aferent ipotezei H2 (Rent-seeking-> Public sector performance).....	250
Anexa 3.3. Model SEM aferent ipotezei H3 (Governance -> Public sector performance).....	255
Anexa 4. - Aferență Capitolului 5	260
Anexa 5. - Aferență Capitolului 6	281
Lista lucrărilor publicate	289
Lista participărilor la conferințe.....	289
Declarația de autenticitate	290

TEMA TEZEI DE DOCTORAT ŞI DOMENIUL ÎN CARE SE ÎNCADREAZĂ

Sfera finanţelor publice, împreună cu toate subiectele şi ariile înglobate de aceasta, reprezintă şi a reprezentat de-a lungul timpului atât un reper pentru evaluarea şi determinarea bunei funcţionări a economiilor, precum şi o modalitate prin care guvernele şi administraţiile publice pot interveni asupra ciclurilor economice, fiind un subiect al disciplinelor economice ce se află constant în atenţia populaţiilor, având în vedere efectele semnificative produse de deciziile de politică fiscală şi monetară. În cei mai simpli termeni, finanţele publice studiază rolul guvernelor în cadrul economiilor, acordând o atenţie deosebită procesului de management al resurselor financiare publice, pornind de la sursele acestora şi modalităţile de colectare, până la destinaţiile fondurilor publice, concretizate în cheltuieli publice.

Alocarea resurselor financiare publice şi eficienţa acestui proces sunt subiecte ce au cunoscut o creştere în popularitate de-a lungul timpului în cadrul literaturii de specialitate, în special o dată cu popularizarea cercetării autorilor Afonso et al. (2005), ce urmăresc analiza eficienţei publice, dezvoltând o serie de indicatori compoziţi, şi propun aplicarea metodelor non-parametrice de cuantificare a eficienţei publice, bazate pe resurse (inputuri) şi rezultate (outputuri). Astfel, diverse lucrări în domeniu oferă diferite viziuni cu privire la investigaţia conceptului de eficienţă, fie ca vizează sectorului public în ansamblul său, fie că sunt aduse în prim plan sectoare cheie ale economiei, fie că vizăm eficienţa la nivelul unui stat sau a unor grupări de state, fie că privim dintr-o perspectivă liberală sau totalitară. Neîntrerupt, eficienţa publică s-a regăsit printre cele mai importante subiecte abordate de literatura de specialitate în domeniul finanţelor publice, tocmai din pricina acestei ample, în care ne regăsim, implicaţi ca indivizi, având în vedere impactul acesteia asupra bunăstării economice şi având în vedere totodată şi relaţia dintre eficienţă şi sustenabilitatea finanţelor publice (Brini şi Jemmali, 2016). Mai mult decât atât, eficienţa cheltuielilor publice este de asemenea în strânsă relaţie cu dezbateră privind necesitatea intervenţiei statului în economie şi gradul de intervenţie a acestuia, subliniate de diferite curente de gândire economice.

Gestiunea resurselor financiare publice, ca principală arie de analiză în sfera finanţelor publice, reprezintă un subiect ce se bucură de o popularitate constantă în literatura de specialitate, având în vedere numeroasele implicaţii ale acesteia. Contextul societăţii contemporane, marcat de o serie de schimbări şi provocări neaşteptate, precum crizele economice şi financiare traversate, criza pandemică, conflictele armate izbucnite, schimbările demografice, schimbările climatice şi progresul tehnologic, aduce de asemenea în prim plan importanţa eficienţei şi performanţei sistemului de stat, subliniind totodată neajunsurile şi limitările sistemului public, punctând astfel necesitatea de adaptare continuă a guvernelor la realitatea economică, precum şi importanţa actualizării constante a disciplinei finanţelor publice, o dată cu evoluţia societăţii. Supratema acestei lucrări, şi anume teoria public choice sau teoria opţiunii publice, plasează în centrul doctrinei exact aceste neajunsuri ale sistemului de stat şi ale instituţiilor publice, prin viziunea caracteristică a gânditorilor şi ideologilor neoliberali.

Ideologiile şi curentele de gândire economică au conferit, pe tot parcursul orizontului istoric, viziuni diferite cu privire la modul de funcţionare al economiei, în special cu privire la rolul statului şi rolul instituţiilor publice, precum şi gradul de intervenţie al acestora în mecanismul pieţelor şi în

sistemul economic. Atât în cazul curentelor economice ce surprind importanța intervenției statului în economie, cât și în ceea ce privește ideologiile radicale de dreapta, ce urmăresc liberalizarea economică totală, resping intervenția guvernului în mecanismul pieței și se concentrează pe mecanismele de autoreglare a piețelor libere, doctrinele economice urmăresc construirea unor politici financiare, prin intermediul cărora se asigură dezvoltarea unui sistem economic ce are ca nucleu principalele principii și valori ale școlilor de gândire considerate. Cea de-a doua jumătate a secolului XX a adus în lumină dimensiunea umană, psihologică și individuală a agenților economici, indiferent de rolul acestora pe scena economică. Astfel, liberalismul economic aduce în prim plan ideile fundamentale ale acestui curent, și anume independența economică, caracterul individualist, interesul propriu alături de maximizarea utilității proprii, și nu în ultimul rând, respingerea implicării aparatului de stat în cadrul activității economice. Ulterior, în urma perioadelor și provocărilor traversate, acest curent de gândire se bucură de câteva modificări nuanțate, îmbrăcând forma liberalismului modern și a neoliberalismului.

Având în vedere longevitatea neoliberalismului și a capitalismului neoliberal, ce datează încă din anii 1970, însă ținând cont și de provocările la care acesta este expus în lumina ultimelor evenimente marcante ale anilor 2020, precum pandemia de Covid-19 și războiul Russo Ucrainean, supratema acestei lucrări are ca fundal ideologic curentul de gândire neoliberal, în special școala de gândire public choice, parte relevantă din cadrul acestei ideologii economice.

Teoria public choice sau teoria opțiunii publice, aduce în prim plan viziunea gânditorilor și ideologilor neoliberali cu privire la intervenția guvernamentală și la necesitatea studiului acțiunilor instituțiilor publice, ce, potrivit teoriei neoliberale a alegerii colective, sunt dominate de influențe politice, care la rândul lor rezidă din dorința maximizării intereselor personale. După cum se poate deja observa, caracterul inovator, respectiv noutatea adusă de doctrina neoliberală, o reprezintă studiul elementelor ce aparțin sferei politicului printr-o perspectivă economică. Mai mult decât atât, teoria neoliberală a opțiunii publice alipește conceptelor politice și economice și elemente împrumutate din științele psihologice contemporane, în ceea ce privește comportamentul individual, alături de interesele și alegerile participanților în sfera economică și politică, făcând astfel un pas în fața celorlalte concepții politice și economice tradiționale. Printre principalele elemente vizate de teoria neoliberală public choice se numără eșecurile sistemului de stat și lipsa de eficiență ce caracterizează administrația publică, calitatea instituțiilor publice, intervenția reală a statului în economie, sustenabilitatea finanțelor publice, conceptul de stat captiv în cadrul grupurilor de interes, corupția la nivel înalt, existența fenomenului de rent seeking, lipsa transparenței și a digitalizării pe fundalul unei administrații puternic birocratizate, inegalitatea ridicată, precum și problemele ridicate de sistemul democratic actual din prisma limitărilor sistemului de vot.

Deși încă relevantă pentru perioada economică traversată și având în vedere amploarea curentului neoliberal, teoria public choice s-a bucurat de un interes crescut în cadrul ultimelor decenii în literatura de specialitate, interes ce însă a stagnat o dată cu perioada anilor 2010, de după criza economică traversată. Mai mult decât atât, având în vedere caracterul complex al elementelor vizate de teoria public choice, deși conceptele de eficiență publică, corupție și inegalitățile resimțite sunt analizate riguros în literatura de specialitate, evidențiind rezultate mixte, există un număr relativ redus de studii ce acordă importanță acestor elemente, dintr-o viziune corelată cu doctrina neoliberală, precum și celorlalte elemente definitorii ale doctrinei, spre exemplu rent-seeking-ul,

calitatea guvernantei, modul de impozitare și sustenabilitatea finanțelor publice, din aceeași perspectivă neoliberală, în special în ceea ce privește eșantionul statelor Uniunii Europene, sau cazul României.

Elementul de noutate adus de această cercetare reiese în primul rând din demonstrarea, într-un cadru caracterizat de pluriperspectivism, construit pas cu pas pe baza fiecărui capitol parcurs, a actualității teoriei public choice în rândul statelor Europene. Astfel, supratema cercetării este demonstrată a fi în strânsă concordanță cu realitatea economică a perioadelor recent traversate, tema și rezultate cercetărilor fiind relevante pentru comunitatea academică, pentru factorii de decizie guvernamentali, contribuabili, votanți și întreaga comunitate. Totodată, ineditul lucrării rezidă și din abordarea temelor fundamentale ale finanțelor publice printr-o viziune neoliberală, și în același timp aplicativă, fiecare cercetare empirică fiind destinată diferitelor concepte specifice teoriei opțiunii colective, și caracterizată de un cadru metodologic complex și original.

Importanța, precum și motivația temei tezei de doctorat, sunt determinate și stimulate atât de contextul politic existent în România, fără a ne limita însă la aceasta, și totodată de contextele sociale traversate în perioadele recente, concret pandemia de Covid-19, războiul izbucnit la est de România, modificările aduse codului fiscal, precum și alte evenimente ce au adus în lumină fenomene de corupție înaltă, contexte ce aduc în prim plan limitările societăților actuale, alături de reacția populației cu privire la acestea, ce constă în principal în nemulțumirea cu privire la modalitățile de gestionare a acestor situații de către decidenții politici. Mai mult decât atât, sfera finanțelor publice reprezintă un subiect de anvergură în cadrul literaturii de specialitate a domeniului finanțe, fiind o arie în continuă evoluție și îmbunătățire, iar interconectivitatea acesteia cu științele politice și psihologice, evidențiate și de către teoria opțiunii publice, pot fi considerate drept puncte de creștere și progres importante ale disciplinei. Privind printr-o perspectivă personală, teza reprezintă o modalitate de încununare a anilor de studiu destinați aprofundării finanțelor publice, iar la baza motivației temei se află, pe lângă elementele menționate anterior, și dorința de a îmbogăți literatura de specialitate în domeniul finanțelor publice prin testarea unor ipoteze originale, ce pot contribui într-o oarecare măsură la progresul științific și dezvoltarea disciplinei.

OBIECTIVELE TEZEI DE DOCTORAT ŞI METODOLOGIA DE CERCETARE

Având în vedere toate cele menţionate anterior, scopul acestei lucrări îl reprezintă analiza elementelor fundamentale ale finanţelor prin intermediul perspectivei neolibérale a teoriei alegerii colective. Totodată, lucrarea vizează demonstrarea actualităţii teoriei public choice prin aducerea în plan central a analizelor empirice principalele concepte caracteristice teoriei neolibérale, precum sustenabilitatea finanţelor publice, ineficienţa sistemului public, corupţia, buna guvernare şi comportamentul de rent seeking, calitatea democraţiei, gradul de intervenţie a statului în economie, precum şi problematica bunăstării colective şi individuale din perspectiva taxării, prin metode de cercetare specifice fiecărei arii de analiză. În vederea atingerii acestor scopuri, lucrarea a urmărit evaluarea efectelor diferitelor elemente aferente teoriei neolibérale, cu un focus asupra economiilor statelor membre ale Uniunii Europene, utilizând diverse tehnici şi metode econometrice avansate pentru analiza datelor. Tabelul I.1. surprinde tipul cercetărilor întreprinse, metodologiile utilizate şi obiectivele aferente fiecărui capitol:

Tabel I.1. Tipul cercetărilor întreprinse, metodologiile aplicate şi obiectivele urmărite

Nr. Crt.	Tipul cercetării	Metodologie	Obiective	Capitol	Eşantion
1	Cantitativă	<ul style="list-style-type: none"> Analiza bibliometrică 	<p>O.1. Studiul actualităţii şi evoluţiei în timp a lucrărilor ce au ca subiect teoria opţiunii publice în cadrul literaturii de specialitate</p> <p>O.2. Validarea principalelor arii de analiză aferente teoriei neolibérale public choice</p>	1	2624 de publicaţii indexate în baza de date Web of Science pe tema public choice, în perioada 1969-2024
2	Cantitativă	<ul style="list-style-type: none"> Analiza de cointegrare Analiza de regresie de tip Common Correlated Effects Mean Group Estimator (CCEMG) Analiza de regresie de tip Augmented Mean Group (AMG) Analiza de cauzalitate 	<p>O.3. Analiza sustenabilităţii fiscale în cadrul structurii Uniunii Europene, în decursul ultimilor 30 de ani</p> <p>O.4. Analiza măsurii în care evenimentele marcante, recent traversate, şi-au pus amprenta asupra echilibrului fiscal</p>	2	Statele membre UE, împărţite în 3 eşantioane: eşantionul total (n=27 state), eşantionul OMS (n = 14 state) şi eşantionul NMS (n=13 state); Perioada 1995-2024, respectiv 1995-2019
3	Cantitativă	<ul style="list-style-type: none"> Analiza non parametrică Data Envelopment Analysis 	<p>O.5. Analiza efectelor calităţii guvernantei, ca variabila de input, asupra eficienţei publice</p>	3	Statele membre ale UE (n=27 state) Perioada 2005-2020

		<ul style="list-style-type: none"> Analiza de regresie pe bază de cuantile 	<p>0.6. Analiza impactului pe care caracteristicile populației, împreună cu nivelurile de democrație, corupție și digitalizare, le au asupra scorurilor de eficiență publică</p>		
4	Cantitativă	<ul style="list-style-type: none"> Modelare pe baza ecuațiilor structurale 	<p>0.7. Cuantificarea conceptului de performanță publică printr-un model reflexiv</p> <p>0.8. Cuantificarea conceptului de corupție și analiza influenței acesteia asupra performanței publice</p> <p>0.9. Cuantificarea conceptului de rent seeking și analiza influenței acestuia asupra performanței publice</p> <p>0.10. Cuantificarea conceptului de buna guvernare și analiza influenței acesteia asupra performanței publice</p>	4	Statele membre ale UE (n=27 state) Perioada 2000-2021
5	Cantitativă	<ul style="list-style-type: none"> Analiza cluster de tip ierarhic Analize de regresie specifice bazelor de date de tip panel (OLS, REM, FEM, LSDV, PCSE, FGLS, GMM) 	<p>0.11. Gruparea statelor membre ale Uniunii Europene în funcție de specificul economic, demografic și guvernamental al acestora.</p> <p>0.12. Analiza nivelului optim a intervenției statului în economie</p>	5	Statele membre ale UE (n=27 state) Perioada 1995-2022
6	Cantitativă	<ul style="list-style-type: none"> Analize de regresie specifice bazelor de date de tip panel (OLS, REM, FEM, LSDV, PCSE, FGLS, GMM) Microsimulare 	<p>0.13. Analiza impactului impozitării progresive asupra bunăstării colective</p> <p>0.14. Analiza impactului impozitării progresive asupra bunăstării</p>	6	Statele membre ale UE (n=27 state) Perioada 1995-2022, Perioada 2005-2022, respectiv România (n=1), anul 2022

empirică cu ajutorul modelului Euromod Online	individuale O15. Analiza efectelor produse de adoptarea unui sistem de impozitare progresiv în cazul unei economii cu impozitate cu cotă fixă, luând spre analiză economia României
---	--

Sursa: prelucrat de către autoare

În vederea atingerii acestor obiective de cercetare, după cum a fost evidențiat în cadrul tabelului I.1., cercetarea are la bază o abordare riguroasă atât din punct de vedere al consultării și evaluării literaturii de specialitate, cât și din punct de vedere empiric, metodologic, aducând laolaltă o serie de mijloace moderne de analiză a datelor. Rezultatele prezentate în cadrul tezei de doctorat, ce au marcat atingerea scopului și a obiectivelor specifice ale acesteia, au la bază, și sunt încadrate, în contextul științific potrivit unei analize riguroase a literaturii de specialitate; în cadrul acestei lucrări fiind consultate și analizate un număr de peste 500 de lucrări științifice în domeniul finanțelor publice. Pe parcursul lucrării sunt prezentate și discutate un număr de 42 tabele și 25 figuri, a căror sintetizare este surprinsă la începutul lucrării.

STRUCTURA TEZEI DE DOCTORAT

Teza de doctorat este structurată în 6 capitole principale, primul capitol fiind destinat introducerii și aprofundării supratemei lucrării, și anume școala de gândire public choice drept reprezentant emblematic al curentului de gândire neoliberal, urmând ca restul capitolelor să fie destinate cercetărilor empirice, fiecare vizând o arie diferită a teoriei neoliberale, fundamentală subiectelor de finanțe publice, de unde și caracterul pluridimensional al lucrării. Capitolul 2 urmărește analiza sustenabilității fiscale prin intermediul relației de cointegrare, relației pe termen lung și de cauzalitate între veniturile sistemului public și cheltuielile bugetului de stat, aducând în prim plan efectele produse de crizele traversate la începutul anilor 2020 și de către economiile europene. Capitolul 3 aduce în lumină conceptul de eficiență publică, în special din perspectiva teoriei neoliberale și din perspectiva contextului economic actual, propunând totodată o cercetare cantitativă cu privire la impactul bunei guvernări asupra scorurilor de eficiență publică în partea a doua a acestuia. Elementele caracteristice punctate de teoria public choice, precum conceptul de corupție înaltă, rent seeking, dar și buna guvernare, sunt cuantificate și studiate în relație cu performanța publică, în cadrul celui de-al patrulea capitol, utilizând modelul ecuațiilor structurale cu variabile latente. Cel de-al cincilea capitol se concentrează asupra grupării statelor membre ale Uniunii Europene în funcție de specificul economic, demografic și calitativ-guvernamental al acestora ca prim obiectiv al capitolului, în timp ce în partea a doua este adusă în plan principal analiza optimului guvernamental. Capitolul 6 este dedicat politicilor fiscale, concret impozitări în manieră progresivă, și impactul pe care aceasta o are asupra bunăstării colective și individuale. Totodată, capitolul 6 realizează o simulare empirică cu privire la implementarea sistemului de impozitare progresiv în România, propunând o serie de scenarii alternative.

În cadrul primului capitol intitulat „*Teoria opțiunii publice și aportul acesteia în sfera finanțelor publice*” are loc familiarizarea cititorului cu doctrina neoliberală și cu școala de gândire public choice, și setează coordonatele supratemei acestei lucrări. Capitolul prezintă într-o manieră structurată istoricul curentului de gândire neoliberal și caracteristicile prin care acesta se diferențiază de formele anterioare ale liberalismului economic, principalele școli de gândire care și-au adus aportul ideologic în cadrul acestui curent, precum și obstacolele întâmpinate de ideologiile neoliberale. În partea a doua a capitolului, este adusă în plan principal școala de gândire public choice, fiind explicate în detaliu conceptele definitorii și caracteristice ale acesteia, pornind de la alegerea individuală și cea colectivă, caracterul individualist, orientat spre câștig, al birocratilor precum al oricărui actor economic, limitările democrației și sistemului de vot, logrolling-ul, fenomenul de rent seeking, corupția, până la fenomenul birocratic. În continuare, primul capitol propune o dezbatere pe baza argumentelor aduse de lucrările de specialitate, cu privire la actualitatea teoriei opțiunii publice. Ultimul subcapitol constă într-o analiză bibliometrică a teoriei opțiunii publice, ce a venit ca răspuns al primelor obiective de cercetare, și anume studiul actualității și evoluției în timp a lucrărilor ce au ca subiect teoria opțiunii publice în cadrul literaturii de specialitate, precum și identificarea și validarea în literatura indexată WOS a principalelor arii de analiză vizate de teoria neoliberală public choice. În final, primul capitol se încheie cu secțiunea de concluzii și opinii personale.

Cel de-al doilea capitol urmăreşte analiza relaţiei pe termen lung dintre principalele coordonate ale finanţelor publice, şi anume elementele de venituri şi cheltuieli. Începând cu cel de-al doilea capitol intitulat „*Sustenabilitatea finanţelor publice în statele UE în contextul crizelor actuale provocate de pandemia Covid-19 şi războiul din Ucraina*”, capitolele urmează structura bine consacrată de scriere academică, oferind claritate lucrării, concret: introducerea specifică a temei, stadiul literaturii de specialitate, prezentarea datelor şi metodologiei utilizate, enunţarea rezultatelor, discutarea şi alinierea acestora cu rezultatele existente în literatură, capitolele fiind încheiate cu secţiunea de concluzii, ce cuprind principalele idei, limitări, recomandări şi direcţii viitoare de cercetare specifice. Revenind, capitolul 2 are ca obiectiv principal determinarea sustenabilităţii finanţelor publice în cadrul eşantionului UE pentru perioada 1995-2024, dar şi pentru perioada de dinaintea izbucnirii pandemiei Covid-19, concret, pentru perioada 1995-2019, în vederea studierii impactului pe care cele două crize traversate la începutul anilor 2020 le au asupra conceptului de sustenabilitate fiscală. În acest sens, studiul utilizează o serie de analize econometrice specifice asupra variabilelor de venituri şi cheltuieli publice, urmărind prezenţa dependenţei cross secţionale, a staţionarităţii variabilelor, a fenomenului de cointegrare la nivelul grupurilor sau la nivelul panelurilor, precum şi o serie de regresii panel pe termen lung, în vederea cuantificării relaţiei dintre venituri şi cheltuieli, cadrul metodologic fiind completat şi de analiza cauzalităţii.

Al treilea capitol este destinat conceptului de eficienţă publică. Pe lângă secţiunile consacrate amintite anterior, capitolul prezintă şi un studiu riguros al literaturii de specialitate cu privire la conceptul de eficienţă publică, principalele metode consacrate de analiză şi măsurare a eficienţei, precum şi eficienţa din perspectiva neoliberală şi din perspectiva contextului economic actual. Următorul subcapitol din cadrul celei de-a treia secţiuni este rezervată studiului empiric intitulat „*Buna guvernare ca motor al eficienţei sectorului public în Uniunea Europeană*”. Acesta cercetare urmăreşte evaluarea eficienţei sectorului public în cadrul Uniunii Europene din perspectiva calităţii guvernantei, ineditul constând în evidenţierea guvernantei ca resursă indispensabilă pentru atingerea unor niveluri ridicate de performanţă publică, cu ajutorul metodologiei Data Envelopment Analysis, alături de investigarea determinantilor exogeni ai eficienţei publice, aplicând regresia pe bază de cuantile.

Al patrulea capitol, intitulat „*Impactul corupţiei, comportamentului de rent seeking şi a calităţii guvernantei ca elemente vizate de teoria public choice asupra procesului de alocare a resurselor financiare publice*” urmăreşte remedierea neajunsurilor identificate în literatură cu privire la problematica relaţională dintre elemente neoliberale şi performanţele sectorului public, precum şi cu privire la portretizarea şi cuantificarea elementelor neoliberale. Aşadar, capitolul se concentrează asupra testării ipotezelor cu privire la impactul elementelor specifice teoriei public choice, şi anume corupţia, fenomenul de rent seeking şi calitatea instituţională, asupra performanţei sectorului public, utilizând o metodologie partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM), pentru eşantionul compus din statele membre ale Uniunii Europene, analizate pentru o perioadă de peste 20 de ani. Astfel, cu ajutorul metodologiei SEM, elementele specific neoliberale sunt portretizate drept variabile latente, determinate cu ajutorul mai multor variabile observate, prin intermediul modelelor reflexive, având în vedere complexitatea acestora, fiind greu de portretizat prin intermediul unui singur proxy.

Capitolul 5 „*Cercetare empirică cu privire la nivelul optim de intervenție a statului în economie în vederea asigurării eficienței publice și dezvoltării sustenabile*” reprezintă o analiză riguroasă cu privire la nivelul optim de intervenție guvernamentală la nivelul Uniunii Europene. Totodată, capitolul urmărește și gruparea statelor UE în funcție de specificul economic, demografic și guvernamental al acestora, în vederea unei analize cu un grad mai ridicat de omogenitate. Concret, în cadrul acestei secțiuni este testată existența relației de tip Armey Curve între nivelul cheltuielilor publice și nivelul produsului intern brut per capita, în cadrul statelor membre EU, atât la nivelul întregului eșantion, cât și la nivelul subeșantioanelor formate cu ajutorul unei analize de tip cluster, utilizând regresiiile specifice bazelor de date de tip panel.

Cel de-al șaselea capitol „*Efectele impozitării progresive, ca element dezbătut al teoriei public choice, asupra bunăstării economice colective și asupra bunăstării individuale*” este dedicat analizei actualității doctrinei neolibérale public choice din perspectiva impozitării. Cercetarea întreprinsă în cadrul acestui capitol vizează sistemul de impozitare progresiv, printr-o metodologie complexă, ce propune analiza efectelor progresivității din două perspective metodologice diferite. În prima parte a analizei empirice, este studiat impactul sistemului de impozitare progresiv asupra bunăstării colective și asupra bunăstării individuale, utilizând metode de regresie specifice bazelor de date de tip panel, în timp ce în partea a doua, capitolul urmărește analiza efectelor ipotetice pe care adoptarea unui sistem de impozitare progresiv le-ar putea produce asupra economiei României, din perspectiva fiscală a veniturilor bugetului general consolidat, a procesului de redistribuire și a fenomenului de inegalitate socială și sărăcie, utilizând o serie de microsimulări efectuate cu ajutorul modelului Euromod online.

Nu în ultimul rând, ultima secțiune a lucrării este destinată principalelor concluzii reliefate de către cercetările întreprinse, secțiune în cadrul căreia sunt punctate atât contribuțiile originale aduse literaturii, implicațiile rezultatelor obținute, precum și limitările studiilor, ce pot constitui importante puncte de pornire pentru viitoare lucrări în domeniu. Astfel, rezultatele obținute în urma cercetărilor efectuate demonstrează actualitatea teoriei public choice printr-un cadru conceptual și metodologic extins, evidențiind totodată propuneri semnificative de reformă cu privire la activitatea sectorului public, în concordanță cu specificul teoriei neolibérale, ce se concentrează în principal asupra prioritizării planificării politicilor fiscale pe termen lung în vederea asigurării unei dezvoltări sustenabile, a îmbunătățirii calității guvernantei, conștientizării caracteristicilor locale și naționale în momentul elaborării reformelor politice specifice, prioritizării reducerii fenomenelor de corupție și rent seeking, a numărului de funcționari neperformanți, a depolitizării și eliberării statului de grupurile de interese.

REZULTATELE TEZEI DE DOCTORAT

CAPITOLUL 1. Teoria opţiunii publice şi aportul acesteia în sfera finanţelor publice

Pornind de la faptul că supratema şi totodată focusul acestei lucrări este reprezentat de analiza eficienţei publice, a procesului de alocare a resurselor financiare şi de analiza intervenţiei guvernamentale, toate acestea prin optica şi prin prisma doctrinei public choice, este deosebit de importantă conturarea unui cadru teoretic stabil, alături de trecerea în revistă şi detalierea principalelor traiectorii şi ipoteze ale teoriei neolibérale, precum şi problemele de actualitate cu care se confruntă şcoala de gândire public choice, ce se află drept pilon la baza analizelor din viitoarele capitole.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, un accent puternic a fost pus pe dimensiunea umană în activitatea economică, evidenţiind ideile fundamentale de independenţă, comportament individual, interes propriu şi maximizarea utilităţii, care au dus economia şi societatea cu un pas înainte până la ceea ce cunoaştem astăzi, fiind susţinute în esenţa lor de doctrina liberală, care a îmbrăcat ulterior forma neoliberalismului economic.

Această trecere în revistă a literaturii este importantă având în vedere faptul că guvernele joacă un rol de lider tot mai important în lumina evenimentelor recente, însă teoria neoliberală pune accentul pe idea conform căreia persoanele aflate la conducere urmăresc îndeplinirea şi urmărirea propriilor idealuri, nu neapărat a idealurilor care converg cu cele ale populaţiei (Frey, 2022), dacă pornim de la premisa conform căreia alegerea publică poate fi atinsă.

Capitolul de faţă îşi propune atât familiarizarea cititorului cu şcoala de gândire public choice şi particularităţile acesteia, cât şi examinarea în profunzime a acestei doctrine, concentrându-se asupra poziţionării sale în curentul de gândire neoliberal, asupra caracteristicilor sale generale şi a elementelor definitorii, precum şi asupra relevanţei sale în societatea contemporană. În vederea analizei şi determinării actualităţii, relevanţei şi evoluţiei în timp a teoriei opţiunii publice (obiectivul O.1. al tezei), precum şi pentru a valida principalele arii de analiză ale teoriei (obiectivul O.2. al tezei), capitolul de faţă propune, pe lângă studiul actual al literaturii de specialitate şi studiul bibliometric a temei public choice, utilizând hărţile bibliometrice generate cu ajutorul programului software VOSviewer (Van Eck şi Waltman, 2010) şi a bazei de date Web of Science.

În vederea realizării acestor obiective, capitolul dedicat teoriei opţiunii publice este structurat după cum urmează: capitolul se deschide cu o prezentare a curentului de gândire neoliberal, în cadrul căruia este prezentat un scurt istoric al acestuia, principalele şcoli de gândire neolibérale alături de personalităţile fondatoare şi încadrarea între acestea a şcolii din Virginia. Subcapitolul cu privire la neoliberalism se încheie cu un studiu al literaturii de specialitate privind rezilienţa neoliberalismului la provocările traversate de-a lungul timpului şi posibilele direcţii de reformă cu privire la neoliberalismul aşa cum este cunoscut astăzi. Următoarea secţiune deosebit de relevantă este prezentarea conceptelor definitorii şi caracteristice ale teoriei opţiunii publice, subcapitolul reprezentând o filiaţie a ideilor privind particularităţile teoriei, explicând fenomenele de alegere individuală în contrast cu alegerea colectivă, democraţia şi sistemul de vot, logrolling-ul, rent seeking-ul, corupţia la nivel înalt şi birocrăţia din cadrul sistemului public. Nu în ultimul rând, actualitatea teoriei opţiunii publice este

dezbătută într-un subcapitol distinct, fiind raportată la contextele economice traversate în ultimii ani. Capitolul se încheie cu analiza bibliometrică a teoriei opţiunii publice, subcapitol ce evidenţiază, pe baza studiului publicaţiilor indexate în baza de date Web of Science ce au ca topic sintagma “public choice”, interesul crescut şi renăscut pentru ideologiile şcolii de gândire analizate.

CAPITOLUL 2. Sustenabilitatea finanţelor publice în statele UE în contextul crizelor actuale, provocate de pandemia Covid-19 şi războiul din Ucraina

Principalul obiectiv al acestui capitol l-a reprezentat analiza sustenabilităţii fiscale în cadrul structurii Uniunii Europene, în decursul ultimilor 30 de ani (obiectivul O.3.). Mai mult decât atât, în lumina evenimentelor recente ce au marcat scena politică şi economică a lumii începând cu anul 2019, o dată cu izbucnirea pandemiei de Covid-19, analiza vizează o abordare comparativă între nivelul sustenabilităţii 1995-2024, precum şi nivelul sustenabilităţii fiscale în perioada 1995-2019, pentru a analiza măsura în care evenimentele marcante, recent traversate, şi-au pus amprenta asupra echilibrului fiscal (obiectivul O.4.).

Noutatea şi ineditul cercetării de faţă constau atât în analiza comparativă a sustenabilităţii din cadrul statelor membre în perioada de dinaintea izbucnirii evenimentelor amintite anterior, cu sustenabilitatea fiscală a statelor pe ansamblul ultimilor 30 de ani, ce cuprind şi anii marcaţi de provocările de la începutul anilor 2020, cât şi în cadrul metodologic modern aplicat pentru cele trei eşantioane: EU27, OMS şi NMS, pentru care, în componenţa prezentată în acest studiu, nu am identificat cercetări cu privire la sustenabilitatea fiscală. Astfel, lucrarea foloseşte abordări consacrate şi revizuite pentru a determina efectele pandemiei şi a războiului Ruso-Ucrainean asupra sustenabilităţii fiscale, precum şi pentru a obţine rezultate cu privire la echilibrul fiscal pe termen lung în contextul economic actual, subliniind importanţa reformelor fiscale în cadrul UE, pe fundalul teoriei neoliberale public choice.

Rezultatele testelor de dependenţă cross-secţională denotă prezenţa acesteia în cadrul tuturor eşantioanelor considerate, reprezentând o informaţie esenţială în vederea selecţiei estimatorilor de cointegrare. O însemnătate ridicată o au şi rezultatele testelor de rădăcină unitară de a doua generaţie, ce evidenţiază faptul că atât variabila de venituri cât şi variabila ce înglobează nivelul cheltuielilor publice sunt staţionare în panel în cadrul primei diferenţe. În vederea testării relaţiei de cointegrare, este utilizat atât testul Kao de cointegrare, precum şi testul Westerlund. Rezultatele ambelor teste indică o relaţie stabilă, pe termen lung, între variabilele de venituri şi cheltuieli europene, iar în vederea cuantificării nivelului de cointegrare, pentru a determina calitatea sustenabilităţii, două tehnici de regresie ARDL au fost utilizate: Common Correlated Effects Mean Group (CCEMG) şi Augmented Mean Group (AMG), având în vedere faptul că aceşti estimatori iau în considerare prezenţa dependenţei dintre paneluri precum şi staţionaritatea variabilelor, ipoteze specifice eşantioanelor analizate.

Nivelul coeficienţilor de cointegrare, determinaţi atât prin metodologia CCEMG, precum şi metodologia AMG, a fost studiat atât pentru nivelul mediu al eşantioanelor considerate, cât şi pentru fiecare stat ce compune panelul, corectând astfel limitările evidenţiate de autorii Afonso şi Coelho (2022). Pentru toate cele trei eşantioane, se poate concluziona că nivelul cheltuielilor publice influenţează nivelul veniturilor publice la un nivel de semnificaţie de 1%, fiind astfel evidenţiată relaţia semnificativă pe termen lung dintre venituri şi cheltuieli. Cu toate acestea, nivelul coeficienţilor β de

cointegrare a panelurilor se situează în intervalul valoric (0;1), ce denotă o formă slabă a sustenabilității fiscale în toate eșantioanele studiate, respingându-se astfel ipoteza sustenabilității absolute a politicii fiscale în cadrul Uniunii Europene pentru perioada 1995-2024.

Rezultatele obținute sunt în concordanță cu concluziile lucrărilor autorilor precum Mitrovic et al. (2019), Afonso și Rault (2010), Ramos-Herrera și Prats (2020), Brady și Magazzino (2018), Polat și Polat (2021) și Prohl și Westerlund (2009), ce și-au concentrat cercetările asupra eșantionului format din statele membre UE. Astfel, rezultatele obținute în cadrul acestui capitol întăresc concluziile studiilor citate, evidențiind problema sustenabilității la nivelul UE, structură în cadrul căreia nivelul cheltuielilor publice cunosc un ritm mai alert de creștere în comparație cu nivelul veniturilor publice (Afonso și Rault, 2010).

Rezultate similare sunt întâlnite și în cadrul analizei eșantioanelor pentru perioada 1995-2019, concluzionând faptul că evenimentele marcante ale anilor 2020 nu au afectat semnificativ sustenabilitatea fiscală a statelor membre. Singurul eșantion ce înregistrează modificări negative în ceea ce privește sustenabilitatea fiscală în perioada în care sunt incluse și crizele menționate anterior, față de perioada 1995-2019, este eșantionul statelor NMS, însă diferențele nu sunt notabile.

Mai mult, guvernele statelor membre UE trebuie să considere limitarea ratelor de creștere a cheltuielilor publice în vederea atingerii unui nivel mai ridicat de sustenabilitate fiscală. În cadrul analizei individuale, rezultatele indică faptul că la nivelul EU27, în perioada 1995-2024, niveluri ridicate de sustenabilitate fiscală, reflectată printr-un nivel ridicat al coeficientului β peste nivelul de 0,7, sunt regăsite în cadrul statelor Bulgaria, Croația, Cipru, Grecia, Polonia și Suedia, în timp ce rezultate sub media europeană sunt regăsite în state precum Austria, Cehia, Finlanda, Germania, Luxemburg, Malta, Olanda, și Slovenia.

Rezultatele din urma cauzalității Granger reliefează o relație bidirecțională între veniturile și cheltuielile publice pentru întregul eșantion EU27, în cazul desfășurării analizei pe perioada 1995-2024. Pentru analiza desfășurată în perioada 1995-2019, atât pentru eșantionul EU27, cât și pentru eșantionul OMS, rezultatele testului Granger sugerează faptul că statele UE ajustează nivelul veniturilor publice la nivelul cheltuielilor, în concordanță cu observațiile cercetătorilor Afonso și Coelho (2022). Faptul că în majoritatea scenariilor, cu excepția eșantionului EU27, nu se poate respinge ipoteza nulă conform căreia veniturile publice nu determină nivelul cheltuielilor publice, potrivit autorilor Afonso și Coelho (2022), surprinde faptul că guvernele statelor membre nu își ajustează nivelul cheltuielilor în conformitate cu nivelul veniturilor, necontrolând astfel dimensiunea și intervenția sectorului public, în conformitate cu observațiile public choice.

Pe de altă parte, în cazul celorlalte scenarii considerate pentru analiză, ipoteza cauzalității bidirecționale nu este susținută, iar, mai mult de atât, în cadrul scenariilor NMS, variabilele de venituri și cheltuieli sunt considerate independente, având în vedere absența cauzalității dintre acestea, susținând ipoteza neutralității.

În cadrul lucrării de față, sustenabilitatea finanțelor UE a fost tratată luând în seamă evenimentele marcante de la începutul anilor 2020. Pentru a evidenția impactul pandemiei și a izbucnirii războiului, a fost analizată comparativ sustenabilitatea fiscală din perioada 1995-2024 cu sustenabilitatea fiscală în perioada 1995-2019. Efectele evenimentelor traversate s-au făcut resimțite cel mai puternic în cadrul eșantionului NMS, însă reduceri semnificative de sustenabilitate

au fost identificate și în cazul analizei individuale a statelor membre, precum Belgia, Bulgaria, Croația, Letonia, Luxemburg, Polonia și România. Cu toate acestea, sustenabilitatea fiscală în perioada 2020 până în prezent rămâne un subiect de analiză extrem de important având în vedere politicile fiscale adoptate de statele membre UE în contextul provocărilor traversate, însă având în vedere proximitatea și noutatea evenimentelor, baza de date disponibilă este relativ restrânsă, ceea ce nu permite încă o analiză semnificativă din punct de vedere statistic, care să permită interpretarea rezultatelor fără ca acestea să fie distorsionate din cauza eșantionului restrâns.

Având în vedere teoria neoliberală a alegerii colective, capitolul de față a validat și ipoteza conform căreia conducătorii politici din statele UE identificate drept nesustenabile, nu prioritizează atingerea unui echilibru financiar pe termen lung, ci mai degrabă sunt concentrați pe îndeplinirea obiectivelor apropiate de aceștia pe termen scurt, fapt evidențiat prin nivelurile ridicate ale cheltuielilor publice, în raport cu nivelul resurselor publice, plasând în sarcina generațiilor viitoare povara îndatorării publice.

Totodată, faptul că, potrivit rezultatelor statistice, sustenabilitatea fiscală în cadrul statelor membre UE este una relativ slabă, indiferent de eșantioanele considerate, ridică un semn de întrebare cu privire la calitatea și fiabilitatea politicilor fiscale adoptate, mai ales în contexte marcate de incertitudine și risc ridicat, dar și cu privire la calitatea birocrățiilor și a administrației publice. Astfel, planificarea politicilor fiscale pe termen lung trebuie să reprezinte o prioritate pentru oficialii statelor europene, în vederea asigurării unei dezvoltări sustenabile ale statelor europene. Principalele recomandări de politică fiscală, regăsite și validate și de către literatura din domeniu, rămân recomandările cu privire la limitarea ratei de creștere a cheltuielilor publice în linie cu ipotezele definitorii ale teoriei neoliberale, și urmărirea alinierii acestora la nivelul veniturilor publice, cu alte cuvinte, să nu se decidă asupra cheltuielilor publice independent de situația veniturilor publice. Mai mult decât atât, în concordanță cu recomandările autorilor Asteriou et al. (2021), statele trebuie să ia în considerare îmbunătățirea calității guvernamentale și instituționale, precum și asigurarea unui mediu decizional care să promoveze cheltuielile publice ce încurajează investițiile și creșterea valorii adăugate în cadrul sectorului public, și să limiteze cheltuielile publice crescute impuse de sistemul birocratic. Pe de altă parte, axându-se pe creșterea veniturilor publice, factorii politici trebuie să se concentreze mai degrabă pe colectarea corectă a resurselor publice precum și reducerea evaziunii fiscale, în contrast cu creșterea cotelor de impozitare, care, descurajează contribuabilii și activitatea economică, după cum amintesc și autorii Marimuthu et al. (2021) și Irandoust (2018).

CAPITOLUL 3. Analiza ineficienței sistemului public (eșecului guvernamental) în perspectiva public choice

Acest capitol dedicat studiului eficienței publice are două scopuri majore. Primul scop al acestui capitol este concretizat în prezentarea și analiza critică a filiației ideilor cu privire la conceptul de eficiență și eficiență publică, precum și a eficienței procesului de alocare a resurselor în perspectiva teoriei public choice, punctând totodată particularitățile conceptului de eficiență în contextul economic actual, cu provocările impuse de pandemie și crizele economice. Totodată, partea a doua a capitolului dedicat eficienței, urmărește analiza procesului de alocare a resurselor financiare publice în ansamblul sectorului public, îmbinând o serie de tehnici diverse de analiză, utilizate complementar, în

vederea cuantificării și analizei eficienței publice dintr-o abordare public choice (obiectivele O.5. și O.6. ale tezei).

În vederea atingerii obiectivelor menționate, capitolul de față este structurat după cum urmează: în deschiderea capitolului se regăsește sinteza critică a literaturii cu privire la conceptul de eficiență și eficiență publică, urmate de sinteza cu privire la principalele metode de măsurare și cuantificare a acesteia, subcapitol ce oferă o trecere în revistă și a principalelor arii de interes în ceea ce privește eficiența sectorului public, alături de lucrările semnificative din domeniu. Un subcapitol important îl reprezintă abordarea public choice în ceea ce privește eficiența, alături de studiul acesteia în contextul actual. Capitolul se încheie cu studiul de caz ce vizează analiza în ansamblu a eficienței statelor membre ale Uniunii Europene, dintr-o optică neoliberală, prezentat în subcapitolul 3.6.

Prezentul subcapitol a fost elaborat pornind de la două întrebări principale de cercetare: Cât de semnificativă este calitatea guvernantei în evaluarea eficienței sectorului public în ansamblu? Care sunt factorii care determină eficiența sectorului public, cu accent pe resursele umane, libertatea economică, democrație, corupție și digitalizare?

Principalele contribuții ale acestui studiu, aduse literaturii de specialitate, sunt faptul că atât calitatea guvernantei cât și eficiența acesteia, așa cum sunt ilustrate de scorurile determinate de analiza DEA, relevă faptul că, în medie, statele membre ale UE sunt relativ ineficiente, doar câteva țări înregistrând niveluri ridicate de guvernanta eficientă din punct de vedere matematic, ale căror politici au condus la creșterea eficienței publice. Astfel, există loc pentru îmbunătățirea și reforma politicilor publice actuale, chiar dacă eficiența publică în UE a înregistrat o creștere în perioada studiată.

În medie, eficiența țărilor UE în ceea ce privește calitatea guvernantei și eficiența sectorului public prezintă o tendință ascendentă în perioada 2005-2011, de la un scor mediu de 0,8025 puncte la 0,8360 puncte, urmată de o ușoară scădere la 0,8131 puncte în 2014. Nivelul maxim de eficiență a fost atins la sfârșitul anului 2019, an în care guvernele statelor UE au reușit să utilizeze cât mai eficient instrumentele de management și administrație publică pentru a contribui la eficiența crescută a sectorului de stat. Cu toate acestea, la sfârșitul anului 2020, eficiența a scăzut, reducerea care se datorează în principal începerii pandemiei Covid-19, situație cu caracter extraordinar ce a afectat și statele membre ale UE. Astfel, putem spune că, la sfârșitul anului 2020 (când s-a obținut un scor de eficiență de 0,8474 puncte), efectul asupra eficienței sectorului public la nivel european ar fi putut fi ridicat cu aproximativ 15,26%, având în vedere guvernanta înregistrată la momentul actual. În plus, în medie, țările veterane ale UE care au aderat la structura Uniunii Europene înainte de 2004 înregistrează scoruri de eficiență mai mari decât media UE pe toată perioada analizată.

În analiza factorilor determinanți care pot afecta eficiența sectorului public, studiul de față, utilizând tehnica regresiei pe bază de cuantile, a evidențiat faptul că impactul și semnificația acestor factori determinanți variază în funcție de nivelul scorului de eficiență.

Variabila ratei nete de migrație manifestă un impact pozitiv semnificativ asupra scorurilor de eficiență pentru toate nivelurile scorurilor obținute, în timp ce variabile precum densitatea populației și libertatea economică influențează semnificativ și negativ eficiența publică pentru toate cuantilele considerate, așa cum este prezentat în cadrul secțiunii de rezultate. Impactul pozitiv este, de asemenea, evidențiat în cazul indicelui de dezvoltare umană și în cazul corupției percepute pentru

toate cuantilele scorului de eficiență publică, în timp ce, pe de altă parte, democrația și digitalizarea au influențat negativ scorurile calculate.

Din punct de vedere al semnificației, este important de remarcat faptul că toate variabilele prezintă schimbări în ceea ce privește semnificația statistică în funcție de cuantila studiată, subliniind importanța factorilor determinanți ai eficienței publice în raport cu nivelul de eficiență înregistrat în statele UE. De exemplu, în țările cu cele mai mici scoruri de eficiență din eșantionul considerat, densitatea populației împreună cu libertatea economică au un impact negativ asupra scorurilor de eficiență publică la un nivel de prag de semnificație de 1% și, respectiv, 10%, în timp ce variabilele care contribuie la creșterea eficienței publice sunt rata de dependență a persoanelor vârstnice ($p\text{-value} < 0,01$), rata migrației ($p\text{-value} < 0,1$) și investițiile străine directe ($p\text{-value} < 0,1$).

În cazul cuantilei Q90, factorii determinanți ai eficienței publice se schimbă. În comparație cu cuantila Q10, variabila investițiilor străine directe și raportul de dependență al persoanelor vârstnice își pierd semnificația statistică, în timp ce indicele de dezvoltare umană, deschiderea către comerț, corupția și indicele de democrație sunt, în cadrul acestei cuantile, elemente semnificative din punct de vedere statistic, care influențează eficiența publică în țările cele mai eficiente din punct de vedere al guvernantei.

Principalele rezultate, și anume faptul că buna guvernanta și calitatea administrației publice în ansamblul său pot fi considerate resurse importante în analiza eficienței sectorului public, alături de faptul că resursele umane sub forma caracteristicilor demografice, respectiv libertatea și democrația percepută, corupția și digitalizarea, manifestă un impact asupra acestei eficiențe, sunt puncte importante de luat în considerare nu numai pentru factorii de decizie politică, ci și pentru societate, cercetători și comunitatea academică. Guvernanta este un factor-cheie în asigurarea eficienței sectorului public, astfel încât politicile de reformă ar trebui să vizeze îmbunătățirea atât a dimensiunii tehnice, cât și a celei democratice a instituțiilor administrative, astfel încât resursele publice să fie alocate în mod eficient și transparent. După cum sugerează rezultatele obținute, acest lucru poate fi realizat doar cu sprijinul unei populații care se implică activ în dezvoltarea comunității și care are o toleranță scăzută față de partidele politice care sunt interesate doar de atingerea propriilor obiective. Mai mult decât atât, cercetarea din cadrul acestui capitol a adus în prim plan faptul că factorii de decizie politică ar trebui să fie în primul rând conștienți de caracteristicile locale și naționale ale societății și economiei, și să ia în considerare aceste caracteristici în momentul elaborării reformelor politice specifice, având în vedere diferențele de semnificație statistică a factorilor macroeconomici în raport cu nivelul de eficiență publică în UE.

CAPITOLUL 4. Impactul corupției, comportamentului de rent seeking și a calității guvernantei ca elemente vizate de teoria public choice, asupra procesului de alocare a resurselor financiare publice

Procesul de alocare a resurselor financiare publice reprezintă nucleul ariei finanțelor publice, iar având în vedere importanța procesului în cadrul economiilor, acesta a fost frecvent studiat în literatură, printr-o multitudine de perspective: echitate, performanță, eficiență, în diferite state ale lumii. Cu toate acestea, cele mai multe ipoteze testate în cadrul lucrărilor de specialitate vizează eficiența și performanța acestui proces, atât în ansamblul său, cât și pe ramuri distincte ale sectorului public, fiind oferite diferite perspective prin intermediul cărora se pot atinge niveluri înalte de eficiență

și performanță publică, benefice pentru întreaga societate. Cu toate acestea, ambele concepte sunt fenomene complexe, greu de cuantificat, și, totodată, o reflexie a specificului economiilor analizate, fiind puternic influențate de caracteristicile locale, atât în ceea ce privește cadru legislativ, conducătorii politici sau societatea în ansamblul său.

În același timp, elementele teoriei opțiunii publice au cunoscut o popularitate ridicată pe parcursul ultimilor ani, diferite lucrări plasând ca element central al analizei conceptele de corupție la nivelul aparatului de stat, comportamentul de rent seeking, comportament orientat spre câștig personal al birocratilor și al oamenilor politici, dar și importanța comunicării, transparentizării și a debirocratizării instituțiilor publice, drept caracteristici a unei bune guvernante.

Cu toate acestea, la momentul actual, puține cercetări au abordat problematica relațională dintre elemente neoliberele precum corupția la nivel înalt, comportamentul ilicit, prezența fenomenului de rent seeking, calitatea democrației, buna guvernanta, și performanțele sectorului public reflectate prin alocarea și destinația resurselor publice. Mai mult decât atât, în ceea ce privește portretizarea elementelor neoliberele menționate anterior, în urma parcurgerii literaturii de specialitate, a fost resimțită nevoia de o viziune actualizată a elementelor, care să depășească ilustrarea clasică a acestora, prin indici predefiniți, având în vedere complexitatea și caracterul greu de definit printr-o singură variabilă a fenomenelor.

Astfel, pentru a remedia acest neajuns identificat în literatura de specialitate, acest capitol își propune să contribuie la îmbogățirea cunoștințelor din domeniul finanțelor publice prin testarea ipotezelor cu privire la impactul elementelor specifice teoriei public choice, și anume corupția, fenomenul de rent seeking și calitatea instituțională, asupra performanței sectorului public. Pentru a evalua conexiunile dintre variabilele considerate, cercetarea vizează o metodologie partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM), aplicată eșantionului compus din statele membre ale Uniunii Europene (UE27), analizate pentru o perioadă de 22 de ani. Astfel, cu ajutorul metodologiei SEM, elementele specific neoliberele sunt portretizate drept variabile latente, determinate cu ajutorul mai multor variabile observate, prin intermediu modelelor reflexive (obiectivele 0.7. – 0.10. ale tezei).

Principalele rezultate obținute susțin ipotezele conform cărora fenomenul de corupție înaltă și fenomenul de rent seeking deteriorează performanța și eficiența sectorului public în ceea ce privește alocarea resurselor publice, în timp ce o creștere a calității instituționale contribuie la îmbunătățirea performanței administrației publice, la un nivel de semnificație de 0,1%, în concordanță cu literatura de specialitate.

Validitatea ipotezelor, precum și modalitatea de compunere și portretizare a variabilelor latente este susținută și de testele statistice și verificările întreprinse pentru stabilirea calității modelului, cele mai importante fiind: the comparative fit index (CFI), Tucker-Lewis index (TLI), coeficientul de determinație (CD), standardised root mean squared residual (SRMR), statisticile chi² cu privire la raportul de probabilitate („Likelihood ratio chi²”), root mean squared errors of approximation (RMSEA) alături de coeficientul Cronbach’s alpha, testele Wald pentru variabilele latente și acuratețea modelului la nivel de ecuații (*eng.* Equation-level goodness of fit), toate acestea reliefând concluzii importante despre validitatea ipotezelor testate în cadrul celor trei modele dezvoltate.

În ceea ce priveşte ilustrarea variabilelor latente cu ajutorul modelului reflexiv, o serie de indicatori a fost aleasă pentru fiecare concept de interes din cadrul studiului, în conformitate cu literatura existentă din domeniu. Astfel, performanţa sectorului public este compusă pe baza indicatorilor ce vizează infrastructura de transport şi a reţelelor de apă, gradul de dezvoltare umană a populaţiei, eficacitatea guvernamentală surprinsă de nivelul de satisfacţie al cetăţenilor cu privire la ansamblul serviciilor publice furnizate, creşterea economică per capita, dar şi de inegalitatea de venit resimţită, în cadrul eşantionului statelor UE.

Fenomenul de corupţie înaltă este surprins cu ajutorul indicatorilor ce vizează diferite perspective şi înfăţişări ale fenomenului, respectiv indicele de corupţie bayesian, indicele de percepţie a corupţiei în variantă rescalată, indicele de corupţie politică, precum şi controlul corupţiei. Similar, fenomenul de rent seeking, este construit cu ajutorul elementelor precum nivelul general de corupţie perceput, calitatea democraţiei reflectată prin participarea la vot dar şi de existenţa competiţiei reale între partidele politice, dimensiunea sectorului public în economie, stabilitatea politică, libertatea de alegere şi de exprimare, libertatea presei şi calitatea cadrului legislativ. Urmând aceleaşi linii metodologice, fenomenul de guvernantă este portretizat folosind indicatorii de calitate instituţională dezvoltăţi de Banca Mondială, şi anume: voce şi responsabilitate, controlul corupţiei, stabilitate politică şi absenţa violenţei, calitatea reglementării şi statul de drept.

Rezultatele obţinute sunt deosebit de importante atât pentru structura Uniunii Europene, cât şi pentru întreaga societate, în ansamblu acesteia. Corupţia la nivel înalt şi fenomenul de rent seeking sunt probleme contemporane cu care se confruntă economiile, acestea afectând performanţa guvernamentală reflectată, în final, prin condiţiile de trai a cetăţenilor şi a tuturor participanţilor la mediul economic. Astfel, este important ca reforma sistemului public să fie orientată spre reducerea acestor fenomene, prin formarea unui cadru legislativ bine reglementat cu privire la pedepsirea faptelor de corupţie, încurajarea exprimării opiniei publice, educarea populaţiei în ceea ce priveşte fenomenul politic, rolul partidelor politice în conducerea unui stat şi importanţa votului. În acelaşi timp, măsurile de reformă trebuie să vizeze creşterea calităţii instituţionale, manifestată prin transparentizarea şi debirocratizarea instituţiilor publice, alături de deschiderea într-o măsură cât mai mare a instituţiilor publice către cetăţeni şi către nevoile reale ale acestora, fără a ignora îmbunătăţirea metodelor de comunicare dintre aparatul de stat şi cetăţeni, după cum amintesc şi autorii Țigănaşu et al. (2019).

CAPITOLUL 5. Cercetare empirică cu privire la nivelul optim de intervenţie a statului în economie în vederea asigurării eficienţei publice şi dezvoltării sustenabile

Nivelul intervenţiei statului în cadrul economiilor este un subiect de interes central şi pentru doctrina neoliberală public choice, a cărei ideologie susţine intervenţia limitată a statului în economie, în vederea protejării activităţii individuale şi a competitivităţii, prin dezvoltarea unui cadru legislativ ce promovează activitatea economică individuală. În acelaşi timp, neoliberalişti public choice atrag atenţia asupra statului drept o entitate „Leviathan”, ce urmăreşte creşterea bunăstării proprii în detrimentul bunăstării sociale, prin protejarea intereselor birocratilor şi funcţionarilor. Mai mult decât atât, literatura atrage atenţia asupra efectelor unei intervenţii mult prea ridicate a statului în economie, concretizate în niveluri ridicate ale cheltuielilor publice, în existenţa unui aparat administrativ greoi şi ineficient, precum şi în risipa resurselor financiare publice. Astfel, literatura de

specialitate evidențiază în mai multe rânduri faptul că o intervenție excesivă a statului în economie este considerată mai degrabă o povară în promovarea creșterii economice decât un catalizator, această intervenție excesivă provocând mai multe externalități negative în comparație cu eșecurile piețelor libere (Sadeh et al., 2020).

Cercetările empirice în ceea ce privește nivelul optim de intervenție guvernamentală au prezentat diferite abordări de cuantificare a intervenției guvernamentale, cel mai popular și relevant proxy fiind reprezentat de nivelul cheltuielilor publice, precum și relația pe care intervenția guvernamentală o are asupra progresului economic. Rezultatele prezentate în cadrul literaturii nu sunt unitare, cercetările nu ajung la un consens, acestea prezentând rezultate discrepante cu privire la impactul cheltuielilor publice asupra dezvoltării economice, analizate sub forma unui model econometric liniar, fiind evidențiat astfel gradul de complexitate al fenomenului. Ținând seamă de aceste considerente, modelul Armey, ce ilustrează relația non liniară dintre nivelul de intervenție al statului și nivelul creșterii economice, s-a bucurat de o aplicabilitate ridicată. În cadrul modelului Armey, gradul de intervenție a statului în economie poate contribui la promovarea și stimularea creșterii economice până într-un punct de optim, nivel după care această intervenție îngreunează dezvoltarea economică a unui stat, relația dintre variabilele considerate fiind asociată cu o parabolă cu vârful în sus.

Totodată, literatura prezintă numeroase abordări ale modelului Armey, pentru diferite eșantioane și grupări de state, în diferite perioade, însă studiul nivelului optim de intervenție a statului în economie s-a concentrat mai puțin asupra statelor europene, luând în calcul perioada ultimilor ani. Astfel, capitolul de față își propune să umple această lacună punctuală, și să contribuie la aprofundarea nivelului actual de cunoaștere cu privire la optimul guvernamental în statele UE în vederea asigurării dezvoltării economice sustenabile, ținând totodată seamă de caracteristicile economice, demografice, și calitativ-guvernamentale ale statelor europene.

Astfel, scopul principal al acestei cercetări îl reprezintă contribuția la literatura de specialitate prin evaluarea gradului optim a intervenției statului în activitatea economică, în cadrul statelor membre ale Uniunii Europene, prin studiul curbei Armey, pentru perioada 1995-2022 (obiectivul O.12. al tezei). Totodată, noutatea și ineditul cercetării constau în faptul că studiul urmărește și gruparea statelor UE în funcție de specificul economic, demografic și guvernamental al acestora, în vederea unei analize cu un grad mai ridicat de omogenitate, astfel încât optimul guvernamental va fi analizat atât în cadrul eșantionului total al statelor membre, cât și în cadrul eșantioanelor formate cu ajutorul unei analize de tip cluster (obiectivul O.11. al tezei).

În vederea atingerii acestor obiective, metodologia constă în două părți principale, și anume efectuarea unei analize cluster în vederea grupării statelor membre UE după performanța economică, calitatea demografică precum și calitatea instituțională, urmată de testarea existenței relației de tip Armey Curve între nivelul cheltuielilor publice și nivelul produsului intern brut per capita în cadrul statelor membre EU, atât la nivelul întregului eșantion, cât și în cadrul subeșantioanelor definite, prin intermediul regresiiilor specifice bazelor de date de tip panel.

Principalele concluzii ce reies în urma cercetării sunt că, în ceea ce privește omogenitatea grupării Europene, există diferențe semnificative între statele membre ale Uniunii Europene în ceea ce privește nivelul de dezvoltare economică, calitate demografică și calitate guvernamentală, cele 27 de

state membre fiind împărţite în 4 cluster în funcţie de particularităţile fiecăruia, iar ipoteza Armey, ce susţine existenţa unui nivel optim de intervenţie guvernamentală în activitatea economică este validă atât pentru întregul eşantion UE27, cât şi pentru cele 3 din 4 subeşantioane analizate.

Potrivit analizei cluster efectuate cu ajutorul metodologiei Ward, statele membre UE pot fi împărţite în 4 cluster în funcţie de caracteristicile lor economice, demografice, sociale dar şi în funcţie de calitatea guvernănelor. Primul cluster este compus din 8 state membre din zona Europei de nord-vest ce se remarcă prin niveluri ridicate ale PIB-ului per capita, ale cheltuielilor publice, ale creşterii demografice, anilor de studii şi calităţii guvernamentale; al doilea cluster este compus din statele Cipru, Luxemburg, Irlanda şi Malta, asemănătoare în ceea ce priveşte nivelurile cele mai reduse ale cheltuielilor publice în asocierea cu cele mai înalte niveluri de creştere economică per capita, creştere demografică, deschidere către comerţ precum şi de cele mai scăzute rate ale şomajului; clusterul 3 este format din 9 state membre din zona Europei de Est, fiind clusterul cu cele mai reduse niveluri privind creşterea economică per capita, calitatea guvernamentală per ansamblu, şi creşterea populaţiei; iar clusterul 4 este compus din statele Europei Mediteraneene, plus statul Polonez, statele fiind similare în ceea ce priveşte nivelurile reduse, sub media europeană pentru indicatorii de creştere economică şi calitatea guvernănelor, dar cu cheltuieli publice peste media europeană în perioada considerată pentru analiză.

În ceea ce priveşte partea a doua a analizei, metodologia regresiiilor specifice bazelor de date panel a permis validarea ipotezei Armey pentru eşantionul total EU27, cât şi pentru subeşantioanele definite cu ajutorul analizei cluster, cu excepţia clusterului 2. Studiul econometric a demonstrat faptul că un nivel controlat al cheltuielilor publice poate contribui la creşterea economică, însă, dacă este depăşit nivelul optim, intervenţia statului în economie produce efecte negative asupra dezvoltării economice în statele membre UE. La nivelul întregii grupări europene, nivelul optim al intervenţiei guvernamentale pentru care creşterea economică ar putea fi maximizată, este de 47,19% din PIB, pentru eşantionul total al statelor membre, rezultat evidenţiat cu ajutorul metodologiei FGLS, pe baza valorilor înregistrate în perioada 1995-2022. Totodată, ţările europene nu depăşesc nivelul de optim sugerat de rezultatele empirice, ceea ce surprinde faptul că, în medie, ansamblul Uniunii Europene îşi permite creşterea nivelului cheltuielilor publice cu aproximativ 2 puncte procentuale în vederea atingerii unui nivel maxim al dezvoltării economice. Referitor la clusterul 1, nivelul optim al cheltuielilor publice prin metodologia FEM/LSDV este de aproximativ 44,21% PIB, iar, în medie, statele care compun clusterul cheltuie mai multe resurse publice în comparaţie cu nivelul optim, nivelul gradului de implicare a statului în economie fiind prea ridicat pentru susţinerea creşterii economice. Observaţii similare se pot contura şi pentru clusterul 4, pentru care modelul Armey indică un nivel optim al intervenţiei publice de 44,88% prin metodologia FEM/LSDV, în timp ce statele ce compun eşantionul cheltuie resursele publice peste nivelul optim. Pentru clusterul trei, compus preponderent din statele est europene, nivelul optim al intervenţiei guvernamentale este identificat la aproximativ 56,38%, dacă este luat în considerare rezultatul regresiei de tip REM, şi 44,86% dacă luăm în seama rezultatele regresiei One step system GMM, astfel statele est europene îşi permit creşterea nivelului cheltuielilor publice cu aproximativ 2-3 puncte procentuale în vederea atingerii unui nivel maxim al dezvoltării economice.

Rezultatele principale ale studiului, concret, faptul că un nivel limitat de intervenție a statului în economie, în funcție de specificul economiilor analizate, poate contribui la dezvoltarea economică sunt în concordanță cu ipoteza doctrinei public choice, referitoare la subiectul intervenționismului.

Ideologia susține intervenția limitată a statului în economie, în vederea protejării activității individuale și a competitivității, prin dezvoltarea unui cadru legislativ ce promovează activitatea economică individuală. Rezultatele empirice au evidențiat faptul că, per total, guvernele UE27 cheltuie sub nivelul determinat ca fiind nivelul optim ce poate maximiza creșterea economică, fiind însă aproape de limita maximă, însă, pe de altă parte fiind evidențiate și clustere europene în cadrul cărora statele depășesc nivelul de optim teoretic. Astfel, fiind înțeleasă importanța cheltuielilor publice asupra bunăstării economice, politicile de reformă ar trebui să acorde mai multă atenție semnalelor de alarmă trasate de școala public choice. Concret, în vederea asigurării unei dezvoltări economice sustenabile și pentru a nu împiedica aceasta creștere, politicile de reformă ar trebui să vizeze în primul rând nivelul cheltuielilor publice, precum și destinațiile acestora, alături de redimensionarea aparatului birocratic și administrativ, ce absoarbe și utilizează ineficient resursele publice, iar, mai mult decât atât, reajustările de politică fiscală trebuie să țină seama de specificul economic, demografic și social al fiecărui stat membru.

CAPITOLUL 6. Efectele impozitării progresive, ca element dezbătut al teoriei public choice, asupra bunăstării economice colective și asupra bunăstării individuale

Dacă în cadrul capitolelor anterioare, focusul lucrării a fost destinat elementelor de sustenabilitate, eficienței cheltuielilor publice, efectelor produse de elemente definitorii pentru teoria public choice în cadrul economiilor, precum și gradului optim de intervenție a statului în economie, în cadrul acestui capitol, actualitatea doctrinei neolibérale public choice vizează perspectiva impozitării, a colectării resurselor aferente bugetului consolidat. Din perspectiva politicilor fiscale, teoria neoliberală aduce în centrul discuțiilor sistemul de impozitare progresiv și efectele scontate ale acestuia, cu privire la impactul asupra bugetului de stat, asupra dimensiunii politice, asupra amplorii fenomenului de rent seeking, precum și asupra inegalităților și gradului de sărăcie perceput în societate. Deși, după cum argumentează Melkevic (2016), fenomenul liberal este, în esență, un susținător al impozitării progresive, teoria public choice aduce în prim plan dezbateră cu privire la modul de impozitare a veniturilor, atât în ceea ce privește eficiența publică, cât și în ceea ce privește bunăstarea și echitatea individuală, după cum este prezentat în cadrul secțiunii destinate literaturii de specialitate.

Mai mult decât atât, după cum a fost menționat în primul capitol, neoliberalismul plasează în centrul ideologiei protejarea activității individuale și a privatizării, intervenția aparatului de stat fiind minimă și necesară în asigurarea unui cadru legislativ favorabil activităților economice. După cum afirmă Hakelberg și Rixen (2021), politicile fiscale neolibérale sunt caracterizate de un nivel redus de taxare, și urmăresc stimularea activităților și performanțelor economice, precum și a activității de economisire și investiții, având totodată un caracter neutru între diferitele baze de impozitare, în vederea stimulării eficienței. Astfel, acestea deseori întorc spatele politicilor fiscale clasice (Hakelberg și Rixen, 2021; ActionAid, 2018), ce privesc impozitarea progresivă drept un instrument fiscal anticiclic de stabilizare a economiilor (Radulescu, 2018; Hakelberg și Rixen, 2021). Pe de altă parte însă, autorii Labonte și Stuckler (2016), propun ca măsuri de reformă în cadrul curentului neoliberal, în

vederea asigurării sustenabilităţii sistemelor medicale, pe lângă reducerea austerităţii şi monitorizarea şi taxarea tranzacţiilor financiare semnificative, creşterea gradului de progresivitate. Cu toate acestea, în ceea ce priveşte taxarea, teoria public choice, după cum aminteşte şi Butler (2012) în lucrarea sa, ridică problema ipotezei conform căreia indivizii politici aflaţi în funcţii publice majoritare pot muta povara fiscală asupra minorităţilor de la conducere.

Astfel, având în vedere actualitatea problematicii cu privire la taxare şi implementarea acesteia, cercetarea prezentă în cadrul acestui capitol are ca principal scop îmbogăţirea şi completarea literaturii de specialitate cu privire la efectele sistemului de impozitare progresiv, dintr-o perspectivă neoliberală. În vederea atingerii acestui scop, metodologia este împărţită în două secţiuni principale. În prima parte a analizei, este studiat impactul sistemului de impozitare progresiv asupra bunăstării colective (obiectivul O.13. al tezei) şi asupra bunăstării individuale (obiectivul O.14. al tezei), utilizând metode de modele de regresie specifice bazelor de date de tip panel, aplicate eşantionului UE27. În ceea ce priveşte a doua secţiune, prezentul capitol urmăreşte analiza empirică a efectelor potenţiale, pe care adoptarea unui sistem de impozitare progresiv, le-ar putea produce asupra economiei României, din perspectiva fiscală a veniturilor bugetului general consolidat, a procesului de redistribuire şi a fenomenului de inegalitate socială şi sărăcie, utilizând o serie de microsimulări efectuate cu ajutorul modelului Euromod online (obiectivul O.15. al tezei).

Rezultatele obţinute îmbogăţesc literatura existentă din domeniu, fiind conturate remarci importante cu privire la gradul de bunăstare economică şi de fericire percepută în cazul ţărilor ce practică un sistem de impozitare progresiv. Mai mult decât atât, studiul prezintă şi observaţii relevante cu privire la relaţia dintre povara fiscală percepută şi calitatea instituţională, ca variabile de control specifice teoriei neoliberale, şi cele două forme de bunăstare considerate în analiză. Concret, în urma aplicării analizelor de regresie asupra eşantionului format din statele membre ale UE, studiul relevă faptul că statele europene ce practică un sistem de impozitare progresiv sunt, în medie, mai bogate din punct de vedere economic, iar populaţia acestora înregistrează, în medie, niveluri percepute de fericire mai înalte în comparaţie cu statele europene ce practică sisteme de impozitare cu cotă proporţională, ambele observaţii fiind valide statistic, la un nivel de semnificaţie de 1%. În ceea ce priveşte partea a doua a cercetării, simularea adoptării unui sistem de impozitare progresiv în cazul României, evidenţiază efectele pozitive ale acestor scenarii asupra fenomenului de inegalitate, sărăcie şi asupra redistribuţiei povarei fiscale, precum şi veniturile suplimentare ce pot fi încasate la nivelul bugetului de stat în cazul a două din cele trei scenarii propuse.

Astfel, elementul de noutate al cercetării prezentate în cadrul acestui capitol este analiza într-o manieră complexă, din diferite perspective economice şi sociale, a impactului impozitării progresive, o dată raportat la bunăstarea economică, cuantificată prin intermediul variabilei „creştere economică per capita”, dar şi în relaţie cu nivelul perceput de bunăstare individuală, măsurat prin intermediul nivelului perceput de fericire. Mai mult decât atât, cercetarea îmbogăţeşte literatura ce vizează studiul impozitării şi prin analiza impactului impozitării progresive într-o manieră mai complexă şi nu la fel de utilizată, concret prin construirea scenariilor alternative de impozitare unui scenariu de real, de bază, şi compararea efectelor estimate de scenariul alternativ propus, cu cel ce reprezintă realitatea economică, drept modalitate de studiu a efectelor produse de modificarea sistemului fiscal asupra bugetului de stat consolidat, asupra inegalităţilor de venit, a sărăciei percepute şi a redistribuirii povarei fiscale.

Prezentul capitol punctează importanța politicilor fiscale în rândul populației, fiind unul dintre factorii ce influențează bunăstarea individuală a indivizilor, alături de alte elemente dezbătute de gânditorii curentului neoliberal, precum povara fiscală și calitatea administrațiilor publice. Astfel, factorii de decizie politică, birocrății, precum și reprezentanții ministerelor de finanțe, responsabili de politica fiscală, ar trebui să aibă în vedere aceste observații, astfel încât să asigure un cadru fiscal și economic eficient și potrivit caracteristicilor contribuabililor săi, în concordanță cu ideile neoliberale ale școlii de gândire public choice.

CONCLUZII. CONTRIBUȚII PERSONALE. DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE

Contextul societății contemporane, marcat de o serie de schimbări și provocări neașteptate, precum crizele economice și financiare traversate, criza resurselor, criza pandemică, conflictele armate izbucnite, schimbările demografice, schimbările climatice și progresul tehnologic, aduce în prim plan neajunsurile și limitările sistemului public, atât la nivel național, regional sau internațional. Așadar, după cum a fost evidențiat pe parcursul capitolelor prezentate în cadrul tezei de doctorat, o realitate la care toți indivizii sunt expuși, este aceea de adaptare continuă la provocările traversate, realitate ce trebuie îmbrățișată și de guvernele lumii. Astfel, potrivit literaturii de specialitate consultate, statele trebuie să vizeze modernizarea și îmbunătățirea constantă a politicilor guvernamentale și ale obiectivelor specifice, astfel încât să corespundă și să satisfacă cerințele vremurilor traversate, fără a impune însă costuri semnificative bunăstării. Realitatea economică însă, amintește faptul că lucrurile stau diferit. În economia reală, administrațiile publice dau dovadă de o anumită rigiditate în ceea ce privește adaptarea politicilor elaborate în concordanță cu perioadele traversate, având în vedere birocrăția excesivă, sau, pe de altă parte, utilizează metode de intervenție asupra piețelor libere și asupra activității economice ce generează externalități semnificative. Aceste constatări au fost și mai evidente în cadrul ultimilor ani, pe fundalul unei societăți puternic marcate de efectele pandemiei de Covid-19 și ale conflictului armat. Mai mult decât atât, luând ca și exemplu modificările codului fiscal adoptate la nivelul României cu privire la digitalizarea economiei, realitatea evidențiază discrepanța dintre obiectivul de reducere a birocrăției și transparentizării, și efectele produse de o implementare greoaie, complicată și neclară a unui sistem digitalizat, ce a produs nemulțumiri la scară largă în rândul populației, aceasta deja afectată de creșterile cotelor de impozitare din ultimul an, fiind doar unul din multitudinea de exemple ce pot fi discutate în ceea ce privește administrația publică în cazul României.

Teoria public choice sau teoria opțiunii publice, ce a reprezentat supratema acestei lucrări de cercetare, plasează în centrul doctrinei neajunsurile sistemului public, afectat de sfera politicului, precum cele amintite anterior: eșecurile sistemului de stat și lipsa de eficiență ce caracterizează administrația publică, calitatea instituțiilor publice, intervenția reală a statului în economie, sustenabilitatea finanțelor publice, conceptul de stat captiv în cadrul grupurilor de interes, corupție la nivel înalt, existența fenomenului de rent seeking, lipsa transparenței și a digitalizării pe fundalul unei administrații puternic birocratizate, inegalitate de venit ridicată, promovarea intereselor individuale, precum și problemele ridicate de sistemul democratic actual din prisma limitărilor sistemului de vot, alături de caracterul utopic al alegerii colective. Caracterul inedit și inovator al teoriei public choice ca parte centrală a curentului de gândire neoliberal îl reprezintă astfel studiul elementelor ce aparțin sferei politicului printr-o perspectivă economică, fiind totodată împrumutate elemente ce țin de psihologia comportamentală.

Motivația tezei de doctorat a fost astfel determinată și stimulată de contextul și caracteristicile sistemului politic existent în cadrul României și nu numai, ce își pune amprenta asupra administrațiilor publice și asupra resurselor financiare ale statelor, permițând pe fundalul unei administrații puternic birocratizate, expansiunea fenomenelor de corupție de diverse forme. Motivația rezidă totodată și din contextele sociale traversate în perioadele recente, ce au adus în lumina

limitările societăţilor actuale, alături de nemulţumirile populaţiei cu privire la gestiunea sistemului public. De asemenea, teza de doctorat reprezintă sinteza eforturilor de cercetare din cadrul ultimilor ani cu privire la dezvoltarea sferei finanţelor publice, o arie ce necesită studiu şi îmbunătăţire continuă. Aşadar, după cum a fost menţionat şi în cadrul secţiunii de introducere, interconectivitatea finanţelor publice cu sfera ştiinţelor politice şi psihologice reprezintă puncte de creştere importante în cadrul domeniului, iar testarea ipotezelor originale ilustrate în cadrul lucrării, contribuie într-o anumită măsură la progresul ştiinţific, completând literatura de specialitate din domeniu cu rezultate relevante şi semnificative.

După cum a fost precizat şi în deschiderea tezei de doctorat, scopul acestei lucrări îl reprezintă analiza elementelor fundamentale şi contemporane ale finanţelor publice prin intermediul perspectivei neoliberale a teoriei alegerii colective. În acelaşi timp, lucrarea vizează demonstrarea actualităţii teoriei prin aducerea în plan central al cercetărilor empirice principalele concepte caracteristice teoriei neoliberale, precum problematica sustenabilităţii finanţelor publice, ineficienţei sistemului de stat, corupţia, buna guvernare şi comportamentul de rent seeking, calitatea democraţiei, gradul de intervenţie al statului în economie, precum şi problematica bunăstării colective şi individuale din perspectiva taxării. În vederea atingerii acestor scopuri, lucrarea a urmărit evaluarea efectelor diferitelor elemente neoliberale, cu un focus asupra economiilor statelor membre ale Uniunii Europene, având în vedere lacunele din cadrul literaturii de specialitate cu privire la actualitatea teoriei opţiunii publice pentru acest eşantion.

Teza de doctorat a fost structurată în 6 capitole distincte, fiecare urmărind să ofere răspunsuri întrebărilor de cercetare specifice şi obiectivelor creionate, ce vizează topicul finanţelor publice din perspectiva teoriei neoliberale. Obiectivele punctuale de cercetare alături de scopul global al tezei, au fost atinse utilizând diverse tehnici şi metode econometrice avansate pentru analiza datelor, specifice fiecărui fenomen economic şi financiar studiat. În cadrul fiecărui capitol sunt conturate principalele rezultate obţinute, relevanţa acestora precum şi încadrarea acestora în literatură, recomandările de reformă, precum şi limitările identificate în cercetare, într-o manieră amplă. Cu toate acestea însă, în încheiere, este importantă trecerea în revistă şi recapitularea principalelor rezultate obţinute pe parcursul cercetărilor.

Noutatea şi ineditul cercetării rezidă în primul rând din demonstrarea, într-un cadru caracterizat de pluriperspectivism, construit pas cu pas pe baza fiecărui capitol parcurs, a actualităţii teoriei public choice în rândul statelor Europene, printr-o perspectivă puternic aplicativă, fiecare cercetare empirică realizată fiind caracterizată de un cadru metodologic complex şi original.

Primul capitol a reprezentat o analiză în detaliu a literaturii de specialitate cu privire la teoria opţiunii publice, punctând atât elementele caracteristice cât şi aportului adus sferei de analiză a finanţelor publice, într-o manieră originală, ce a introdus cititorul în cadrul general al lucrării. Elementul de noutate în ceea ce priveşte acest prim capitol îl reprezintă reflectarea multidimensională asupra şcolii de gândire din Virginia, studiată atât din perspectiva încadrării în curentul de gândire neoliberal, printr-o analiză comparativă cu celelalte şcoli de gândire economice înrudite, pornind de la originile şi bazele ideologice, alături de o perspectivă centrată, ce discută elementele definitorii şi particulare ale şcolii de gândire, cât şi dintr-o perspectivă raportată la contextul economic actual al societăţii moderne şi la provocările viitoare, dezbătând actualitatea şi

relevanța școlii public choice. Mai mult decât atât, în vederea validării conceptelor prezentate și susținerii relevanței teoriei neolibérale, autorul completează într-o manieră originală capitolul destinat literaturii de specialitate cu prima analiză cantitativă, studiu ce îmbracă forma analizei bibliometrice, pe baza lucrărilor de cercetare indexate în cadrul bazei de date Web of Science, ce au ca topic doctrina teoriei public choice.

Cea de-a doua cercetare din cadrul acestei teze a presupus analiza sustenabilității fiscale pentru statele membre UE. Cercetarea de față se remarcă în literatura existentă, printr-o abordare metodologică extinsă, ce vizează atât analiza comparativă a sustenabilității din cadrul statelor membre UE în perioada de dinaintea izbucnirii crizelor recent traversate, cu sustenabilitatea fiscală a statelor pe ansamblul ultimilor 30 de ani, ce cuprind și anii marcați de provocările de la începutul anilor 2020, cât și studiul extins pe cele trei eșantioane definite: EU27, OMS și NMS. Astfel, capitolul folosește abordări consacrate în studiul sustenabilității pentru a determina efectele pandemiei și a războiului Ruso-Ucrainean asupra sustenabilității fiscale, precum și pentru a obține rezultate cu privire la echilibrul fiscal pe termen lung în contextul actual, subliniind importanța reformelor fiscale UE, validând totodată ipoteza conform căreia conducătorii politici din statele UE identificate drept nesustenabile, nu prioritizează atingerea unui echilibru financiar pe termen lung. Ca rezultat principal, capitolul evidențiază faptul că sustenabilitatea fiscală în cadrul statelor membre UE este una relativ slabă, indiferent de eșantioanele considerate, iar statele noi ale Uniunii Europene sunt mai expuse în fața perioadelor incerte.

Rezultatele capitolului 3 evidențiază într-o manieră originală importanța bunei guvernante și a calității administrației publice în ansamblul său ca elemente fundamentale ale teoriei neolibérale, drept resurse indispensabile în analiza eficienței sectorului public. Înainte de prezentarea studiului aplicativ, cel de-al treilea capitol a realizat și filiația ideilor principale cu privire la eficiența publică într-o abordare nouă, prezentând eficiența din perspectiva teoriei neolibérale, principalele metode de măsurare a acesteia, respectiv eficiența în cadrul contextului actual. Principalele rezultate conturate de analiza DEA evidențiază faptul că, în medie, statele membre ale UE sunt relativ ineficiente, doar câteva țări înregistrând niveluri ridicate de guvernanță eficientă din punct de vedere matematic, ale căror politici au condus la creșterea eficienței publice. Astfel, este punctată posibilitatea de îmbunătățire și reformă a politicilor publice actuale, chiar dacă eficiența publică în UE a înregistrat o creștere în perioada studiată. Mai mult decât atât, într-o manieră originală, studiul continuă analiza scorurilor de eficiență, urmărind explicarea acestora prin intermediul variabilelor ce surprind caracteristicile demografice, economice, libertatea și democrația percepută, corupția și digitalizarea, prin intermediul regresiei pe baza de cuantile, în vederea conturării rezultatelor specifice diferitelor niveluri de scoruri de eficiență, fiind evidențiate astfel diferențele în rândul determinantilor pe măsura creșterii scorurilor de eficiență.

Cel de-al patrulea capitol al tezei a urmărit îmbogățirea literaturii prin analiza și testarea ipotezelor cu privire la impactul elementelor specifice teoriei public choice, și anume corupția, fenomenul de rent seeking și calitatea instituțională, asupra performanței sectorului public din cadrul statelor membre ale Uniunii Europene, printr-o metodologie Structural Equation Modeling. Mai mult decât atât, capitolul 4 punctează principalele diferențe între conceptele de eficiență publică și performanță. Revenind, în cadrul acestui capitol, elementele specific neolibérale sunt portretizate drept variabile latente, permițând cuantificarea și portretizarea acestora într-o manieră complexă și

aprofundată. Principalele rezultate obținute susțin ipotezele conform cărora fenomenul de corupție înaltă și fenomenul de rent seeking deteriorează performanța și eficiența sectorului public în ceea ce privește alocarea resurselor publice, în timp ce o creștere a calității instituționale contribuie la îmbunătățirea performanței administrației publice.

Mai departe, capitolul 5, vizează determinarea optimului guvernamental în cadrul eșantionului UE. Precum în cazul capitolului 3, metodologia dispune de două secțiuni principale, ce tratează atât gruparea statelor membre ale UE în funcție de specificul economic, demografic și guvernamental, precum și cuantificarea optimului guvernamental prin studiul relației nonliniare dintre cheltuieli publice și creșterea economică. Principalele concluzii ce reies în urma cercetării relevă faptul că, în ceea ce privește omogenitatea grupării Europene, există diferențe semnificative între statele membre ale Uniunii Europene, cele 27 de state membre fiind împărțite în 4 clusteruri în funcție de particularitățile fiecăruia: statele Europei de nord-vest, statele Europei mediteraneene plus statul Polonez, clusterul statelor membre din cadrul Europei de est, precum și clusterul format din statele Cipru, Luxemburg, Irlanda și Malta, asemănătoare în ceea ce privește nivelurile reduse ale cheltuielilor publice în asocierea cu cele mai înalte niveluri de creștere economică per capita, creștere demografică, deschidere către comerț precum și de cele mai scăzute rate ale șomajului în comparație cu restul clusterelor analizate. Alte observații semnificative reliefate de cercetarea capitolului 5 fac referire la faptul că statele cu cele mai înalte niveluri de calitate guvernamentală sunt și statele cu cele mai înalte niveluri ale cheltuielilor publice precum și a anilor de școlarizare, în timp ce, la polul opus, statele cu cele mai scăzute scoruri în ceea ce privește calitatea instituțională ocupă ultimele locuri în cadrul UE în ceea ce privește ratele de șomaj, nivelul de educație al populației, modificări demografice pozitive și nivelul cheltuielilor publice

Studiul econometric din cadrul acestui capitol a demonstrat faptul că un nivel controlat al cheltuielilor publice poate contribui la creșterea economică, însă, dacă este depășit nivelul optim, intervenția statului în economie produce efecte negative asupra dezvoltării economice în statele membre EU, demonstrând și pe această cale actualitatea teoriei public choice. La nivelul întregii grupări europene, nivelul optim al intervenției guvernamentale pentru care creșterea economică ar putea fi maximizată, este de 47,19% din PIB, pentru eșantionul total al statelor membre, pe baza valorilor înregistrate în perioada 1995-2022. Totodată, țările europene nu depășesc nivelul de optim sugerat de rezultatele empirice, ceea ce surprinde faptul că, în medie, ansamblul Uniunii Europene își permite creșterea nivelului cheltuielilor publice cu aproximativ 2 puncte procentuale în vederea atingerii unui nivel maxim al dezvoltării economice.

Ultimul capitol, capitolul 6, punctează o altă contribuție majoră a autorului, cu privire la gradul de bunăstare economică și de fericire percepută în cazul țărilor europene, în funcție de sistemul de impozitare a veniturilor practicat. Mai mult decât atât, studiul prezintă și observații relevante cu privire la relația dintre povara fiscală percepută și calitatea instituțională ca variabile de control specifice teoriei neoliberale, și cele două forme de bunăstare considerate în analiză. Studiul relevă faptul că statele europene ce practică un sistem de impozitare progresiv sunt, în medie, mai bogate din punct de vedere economic, iar populația acestora înregistrează, în medie, niveluri percepute de fericire mai înalte în comparație cu statele europene ce practică sisteme de impozitare cu cotă proporțională. În partea a doua a cercetării, studiul impactului taxării progresive este realizat printr-o manieră unică și personalizată, și vizează simularea adoptării unui sistem de impozitare progresiv în cazul României,

autorul definind trei scenarii ipotetice de impozitare progresivă alternativă, pe baza recomandărilor existente în cadrul literaturii de specialitate. Astfel, aportul cercetării în sfera finanţelor publice este reprezentat de analiza într-o manieră complexă, din diferite perspective economice şi sociale, a impactului impozitării progresive, o dată raportat la bunăstarea economică, în relaţie cu nivelul perceput de bunăstare individuală, precum şi construirea scenariilor alternative de impozitare unui scenariu de real, de bază, trasând concluzii importante cu privire la relaţia dintre progresivitate şi veniturile bugetului de stat, veniturile disponibile gospodăriilor, fenomenele de inegalitate socială, redistribuţia resurselor şi sărăcia percepută.

Aşadar, rezultatele cercetării, ce au demonstrat actualitatea teoriei public choice prin diferite perspective, au scos în evidenţă o serie de observaţii interesante cu privire la activitatea în cadrul sectorului public. Principalele propuneri de reformă sunt astfel în concordanţă cu specificul neoliberal al doctrinei, şi anume:

- (1) prioritizarea planificării politicilor fiscale pe termen lung în vederea asigurării unei dezvoltări sustenabile, prin limitarea ratei de creştere a cheltuielilor publice şi urmărirea alinierii acestora la nivelul veniturilor publice, astfel încât să nu se decidă asupra cheltuielilor publice independent de situaţia veniturilor publice, după cum a fost evidenţiat în cadrul capitolului 2;
- (2) promovarea unui mediu decizional care să prioritizeze cheltuielile publice ce încurajează investiţiile şi creşterea valorii adăugate în cadrul sectorului public, limitarea cheltuielilor publice crescute impuse de sistemul birocratic (capitolele 2 şi 5), colectarea corectă a resurselor publice precum şi reducerea evaziunii fiscale;
- (3) prioritizarea îmbunătăţirii atât a dimensiunii tehnice, cât şi a celei democratice a instituţiilor administrative, astfel încât resursele publice să fie alocate în mod eficient, performant şi transparent (capitolele 3 şi 4);
- (4) conştientizarea caracteristicilor locale şi naţionale ale societăţii şi economiei, în momentul elaborării reformelor politice specifice, după cum este evidenţiat în cadrul capitolelor 3 şi 5;
- (5) prioritizarea reducerii fenomenelor de corupţie şi rent seeking, a numărului de funcţionari neperformanţi din aparatul de stat, promovarea meritocraţiei, şi depolitizarea şi eliberarea statului de grupurile de interese, prin formarea unui cadru legislativ bine reglementat, alături de încurajarea exprimării opiniei publice, educarea populaţiei în ceea ce priveşte fenomenul politic, rolul partidelor politice în conducerea unui stat şi importanţa votului (capitolul 4) ;
- (6) conştientizarea importanţei politicilor adoptate şi a impactului pe care acestea le au asupra bunăstării individuale şi economice în ansamblu, în contextul dezvoltării politicilor fiscale (după cum reiese din cadrul capitolului 6).

Deşi scopul cercetării a fost atins, după cum a fost reliefat în cadrul secţiunii de concluzii, pe fondul elaborării analizelor prezentate în cadrul acestei teze, precum şi în urma conştientizării limitărilor aferente fiecărei cercetări întreprinse, limitări exprimate punctual în cadrul fiecărui capitol al tezei, pot fi elaborate o serie de recomandări în ceea ce priveşte direcţiile viitoare de cercetare în domeniul sferei finanţelor publice, cu un focus asupra doctrinei neoliberale. Ca primă recomandare, viitoare cercetări asupra actualităţii teoriei neoliberale se pot concentra asupra altor elemente specifice public choice, ce nu au fost detaliate în cadrul acestei lucrări, precum limitările sistemului de vot şi implicaţiile alegerilor asupra ciclurilor economice, respectiv analiza cheltuielilor publice în raport cu ciclurile electorale, în vederea completării tabloului de analiză. Totodată, analizele pot fi extinse şi

înafara eşantionului statelor membre ale Uniunii Europene, vizând grupări diferite de state, sau pot fi întreprinse la un nivel regional, al unui stat sau al unui conglomerat de state, în vederea comparării rezultatelor.

Mai mult decât atât, modelele elaborate în cadrul acestei lucrări pot fi dezvoltate în funcție de specificul punctual al viitoarelor studii, prin incorporarea variabilelor de interes, ce depășesc sfera economiei politice. Similar, modelele pot fi aplicate utilizând alți indicatori consacrați în literatură în ceea ce privește, de exemplu, conceptele de rent seeking, corupție, calitatea guvernantei, impozitarea progresivă, fără a ne limita la acestea, având în vedere limitările discutate ale indicatorilor consacrați, utilizați în cercetările prezentate. Totodată, ipotezele de cercetare pot fi interpretate și prin intermediul altor cadre metodologice, în vederea testării robusteții analizelor.

În urma analizei capitolelor 2 și 3, principalele rezultate au demonstrat nivelul redus de sustenabilitate al finanțelor UE, precum și lipsa de eficiență a statelor membre ce compun eşantionul european. Astfel, aceste observații au generat dorința continuării studiului empiric cantitativ, privind determinarea și cuantificarea posibilei legături și corelații dintre cele două arii fundamentale ale finanțelor publice. O altă recomandare principală vizează revenirea viitoarelor studii asupra ipotezelor capitolului 2, ce vizează impactul pandemiei de covid și a războiului din Ucraina asupra sustenabilității finanțelor publice, o dată cu trecerea timpului și extinderea bazei de date, astfel încât analiza să vizeze studiul comparativ al situației sustenabilității înainte de perioada anilor 2020, respectiv după anii 2020. Pornind de la principala limitare întâlnită în cadrul capitolului 5, viitoare studii pot analiza în detaliu relația dintre intervenția guvernamentală și creșterea economică, ținând cont de structura cheltuielilor publice.

Nu în ultimul rând, autorul propune și efectuarea unui studiu cantitativ în vederea cuantificării impactului pe care reformele de digitalizare adoptate de ministerul român de finanțe la sfârșitul anului 2023 (de exemplu sistemul e-factura și raportarea SAF-T), îl au asupra activităților economice și asupra debirocratizării aparatului de stat, precum și asupra fenomenului de corupție în rândul contribuabililor. Tot raportându-ne la nivelul României, viitoare studii pot avea în vedere de asemenea cuantificarea efectelor modificărilor fiscale (creșterii cotelor de impozit pe dividend, modificările produse asupra condițiilor de obligativitate de plata a contribuțiilor sociale în cazul persoanelor fizice, introducerea diferitelor accize, etc.) asupra veniturilor bugetului de stat, precum și asupra veniturilor disponibile la nivelul gospodăriilor, având în vedere caracteristicile teoriei public choice cu privire la debirocratizare și modificările fiscale.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE

1. **Negri, C.** (2023). *Political trust, democracy and perceptions regarding the Covid-19 pandemic in Europe*. **Journal of smart economic growth**, **8(3)**, 69-87 , disponibil la <https://www.jseg.ro/index.php/jseg/article/view/246>
2. **Negri, C., & Dincă, G.** (2023). *Public sector's efficiency as a reflection of governance quality, an European Union study*. **Plos one**, **18(9)**, e0291048 , disponibil la <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0291048>
3. **Negri, C., & Dincă, G.** (2023). *Russia's military conflict against Ukraine and its impact on the European Union's wealth. Can good governance counteract the effects of the war?* **Frontiers in Environmental Science**, disponibil la <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2023.1225793/full>
4. **Negri, C.** (2023). *Causes and Determinants of Perceived Corruption in the EU countries: A Panel Data Approach*. **Proceedings of the XXIII th edition of the International Conference "Risk in Contemporary Economy"**, disponibil la <http://www.rce.feaa.ugal.ro/images/stories/RCE2023/Negri.pdf>
5. **Negri, C.** (2022). *Exploring Rising Income Inequality in the European Union-A Public Choice Approach*. **Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series V: Economic Sciences**, **141-152**, disponibil la https://webbut.unitbv.ro/index.php/Series_V/article/view/3172
6. **Dincă, G., Bărbuță, M., Negri, C., Dincă, D. & Model, L.S.** (2022). *The impact of governance quality and educational level on environmental performance*. **Frontiers in Environmental Science**, **10**, p.950683, disponibil la <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2022.950683/full>

Lista participărilor la conferințe

1. The 6th edition of the International Conference „**Inclusive and Sustainable Economic Growth. Challenges, Measures and Solutions**” , 26th of May 2023. Braşov, Romania.
Negri, C. (2023). *Political Trust, Democracy and Perceptions Regarding the COVID-19 Pandemic in Europe*.
2. The 23rd edition of the International Conference “**Risk in Contemporary Economy**”, 21-22th of April, 2023. Galati, Romania.
Negri, C. (2023). *Causes and Determinants of Perceived Corruption in the EU countries: A Panel Data Approach*.
3. The 5th edition of the International Conference „**Inclusive and Sustainable Economic Growth. Challenges, Measures and Solutions**” , 27th of May 2022. Braşov, Romania.
Negri, C. (2022). *Exploring rising income inequality in the European Union - a public choice approach*.

BIBLIOGRAFIE

- [1]. ActionAid (2018). ActionAid's Progressive Taxation Briefings
- [2]. Afonso, A., & Coelho, J. C. (2022). Fiscal sustainability, fiscal reactions, pitfalls and determinants.
- [3]. Afonso, A., & Rault, C. (2010). What do we really know about fiscal sustainability in the EU? A panel data diagnostic. *Review of World Economics*, 145, 731-755.
- [4]. Afonso, A., Schuknecht, L., & Tanzi, V. (2005). Public sector efficiency: an international comparison. *Public choice*, 123(3), 321-347. <https://doi.org/10.1007/s11127-005-7165-2>
- [5]. Asteriou, D., Pilbeam, K., & Pratiwi, C. E. (2021). Public debt and economic growth: panel data evidence for Asian countries. *Journal of Economics and Finance*, 45, 270-287.
- [6]. Brady, G. L., & Magazzino, C. (2018). Fiscal Sustainability in the EU. *Atlantic Economic Journal*, 46, 297-311.
- [7]. Brini, R., & Jemmali, H. (2016). Public spending efficiency, governance, political and economic policies: Is there a substantial causal relation? Evidence from selected MENA countries. *International Journal of Economics and Financial Management*, 1(1), 24-34.
- [8]. Butler, E. (2012). Public choice—a primer. *Institute of Economic Affairs Occasional Paper*, 147.
- [9]. Frey, B. S. (2022). Is Public Choice Still Vivid?. *Homo Oeconomicus*, 1-7.
- [10]. Hakelberg, L., & Rixen, T. (2021). Is neoliberalism still spreading? The impact of international cooperation on capital taxation. *Review of International Political Economy*, 28(5), 1142-1168.
- [11]. Irandoust, M. (2018). Government spending and revenues in Sweden 1722–2011: evidence from hidden cointegration. *Empirica*, 45(3), 543-557.
- [12]. Labonté, R., & Stuckler, D. (2016). The rise of neoliberalism: how bad economics imperils health and what to do about it. *J Epidemiol Community Health*, 70(3), 312-318.
- [13]. Marimuthu, M., Khan, H., & Bangash, R. (2021). Fiscal causal hypotheses and panel cointegration analysis for sustainable economic growth in ASEAN. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(2), 99-109.
- [14]. Melkevik, Å. (2016). No progressive taxation without discrimination? On the generality of the law in the classical liberal tradition. *Constitutional Political Economy*, 27, 418-434.
- [15]. Mitrović, R. D., Glavaški, O., & Pucar, E. B. (2019). Fiscal Sustainability in Flow Model: Panel Cointegration Approach for the EU-28. *Ovidius University Annals, Series Economic Sciences*, 19(1).
- [16]. Polat, G., & Polat, O. (2021). Fiscal sustainability analysis in EU countries: a dynamic macro-panel approach. *Eastern Journal Of European Studies*, 12(1).
- [17]. Prohl, S., & Westerlund, J. (2009). Using panel data to test for fiscal sustainability within the European Union. *FinanzArchiv/Public Finance Analysis*, 246-269.
- [18]. Radulescu, E. (2018). Impozitarea progresivă: între ideologie și realitatea economică, disponibil la <https://www.contributors.ro/impozitarea-progresiva-intre-ideologie-%C8%99i-realitatea-economica/>
- [19]. Ramos-Herrera, M. D. C., & Prats, M. A. (2020). Fiscal sustainability in the european countries: a panel ARDL approach and a dynamic panel threshold model. *Sustainability*, 12(20), 8505.
- [20]. Sadeh, A., Radu, C. F., Feniser, C., & Borşa, A. (2020). Governmental intervention and its impact on growth, economic development, and technology in OECD countries. *Sustainability*, 13(1), 166.

- [21]. Tiganasu, R., Pascariu, G. C., & Nijkamp, P. (2019). Performance and Innovation in the Public Sector of the European Union Countries. An Analysis Based on the Dynamics of Perceptions, 2009-2016. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 15(S1), 94-123.
- [22]. Van Eck, N., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *scientometrics*, 84(2), 523-538.